

Кафедра хореографії

ІСТОРИКО-ПОБУТОВИЙ ТАНЕЦЬ XVIII СТ.

(Лекція №2 для студентів II курсу ФФВ з дисципліни
«Історико-побутовий танець»)

Напрямок підготовки – 6.02.02.02 «Хореографія»

**Розробила: доц., к.п.н. СОСІНА В.Ю.,
викл. Акімова С. В.**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії

Протокол № ____ від «__» _____ р.

В.о.зав. кафедри доц., к.п.н. _____ Сосіна В. Ю.

ПЛАН :

1. Реформи Новера, популяризація театрального мистецтва
2. Масовий танець - контрданс
3. Гавот Вестріса

Побутовий танець XVIII століття не має такої величезної кількості назв, яке було в період пізнього Відродження, коли не лише удосконалювалися і ускладнювалися танцювальні форми минулих епох, але і створювалося багато нових. Правда, і в XVIII столітті продовжується процес вдосконалення і розвитку раніше існуючих танців. Відомо, що гавот з'явився ще в XVI столітті, а популярності він набуває лише два століття після. Друге народження гавоту відбувається декілька незвично. У палацові і бальні зали він приходить не з сільських свят, а з сценічних підмостків, аранжований дослідною професійною рукою. Гавот стає схожим на маленький балетний спектакль для двох виконавців. Так само популярним стає швидкий менует.

У першій половині XVIII століття очолюють парні танці: буре, паспье, ригодон, гавот і менует, в Англії до них приєднується хорнайк (який не має нічого спільного з однойменним матроським танцем).

Танцям XVIII століття властива жвавість темпу, ускладнена техніка. І проте салтарела, тордион, канарис і вольта — танці, де зустрічаються стрибки, притупування, різкі повороти корпусу, — поступово забуваються.

Як і у всій культурі, в хореографічному мистецтві Франції відбувається багато перетворень, реформ. Вони були вираженням прогресивних ідей, художньо-естетичних переконань передових мислителів країни. Просвітителі не залишили без уваги жодної області культури. У працях Каюзака і Дідро, в творах Русо міститься немало критичних зауважень на адресу сучасного балетного театру. Їх думки про «дієвий танець», про повернення театру «до природи» і живописності пластичних композицій сприймаються і багато в чому втілюються в життя реформатором балетного театру XVIII століття Ж. Ж. Новером (1727—1810).

Виразник ідей просвітителів в хореографії, Новер перетворює балетний спектакль на самостійний театральний жанр, збагачує його виразні засоби, замислюється про зв'язок сценічного танцю з народною танцювальною культурою.

В епоху Просвіти французька хореографія розвивається в усіх напрямках. Удосконалюється і ускладнюється мова сценічного танцю, з'являються нові форми побутового танцю.

На сценах ярмаркових і бульварних театрів, в комічній опері значне місце займає танцювальне мистецтво. Популярні побутові танці, народні танці органічно входять в сценічну дію. Значних успіхів досягає провінційний балетний театр. В ньому затверджується демократична тематика, йдуть новаторські пошуки, які вінчає хореографічна комедія «Марна обережність» (балетмейстер Доберваль), яка і понині не зходить зі сцени.

Народне танцювальне мистецтво впродовж всього століття збагачує професійну хореографію. Його вплив особливо позначається в епоху французької буржуазної революції, коли і балетний театр, і бальний репертуар поповнюються масою нових назв за рахунок побутових танців і народних танців.

Технічно складнішою і досконалішою стає мова сценічного танцю. Правда, в XVIII столітті сценічний танець одночасно є і побутовим. Ось чому для виконання бальних композицій доводиться тривало вивчати пози і окремі рухи, тренуватися у виконанні уклонів і окремих складних фігур. Особливо важкий менует. Його перше прилюдне виконання було дуже відповідальним випробуванням для новачків. Гьоте, що спостерігав, як танцюють менует на одному з римських карнавалів, особливо відзначав високу виконавську майстерність танцюючих.

У XVIII столітті створюється немало праць по теорії хореографії. Знамениті «Листи про танець» Новера (перше видання — Штутгарт, 1760) не втратили свого значення і в наші дні.

Рауль Фелье, Дезе, Рамо розробляють систему запису танців. Вони є приборниками графічного запису, який фіксує не лише окремі рухи, але і композицію, малюнок в просторі.

Як і раніше багато придворних танців вимагають детального освоєння реверансів і уклонів. Новий крій одягу, хитромудрість зачісок у пані додають уклонам і реверансам своєрідний характер.

У книзі Рамо є опис жіночих реверансів.

Реверанс вперед

Вихідне положення: III позиція, права нога попереду. Права нога глісує вперед в IV позицію (перша чверть). Пліє на ліву ногу, голова і корпус легко схиляються вперед (друга

чверть). Випрямлення корпусу (третя чверть), руки відведені від корпусу, кисть злегка підведена вгору (мал. 16).

Реверанс вправо

Вихідне положення: III позиція, права нога попереду. Крок правою ногою вправо, центр ваги переноситься на праву ногу (перша чверть). Ліва нога підтягується назад до щиколотки правої ноги і зараз же в IV позицію на plie (друга чверть). Випрямлення корпусу (третя чверть). Реверанс вліво виконується так само.

Схема чоловічого реверансу така сама, як і жіночого, але дамський реверанс глибший і сама манера виконання його підкреслено вишуканіша. У гавоті реверанс і уклін робиться на 4/4.



Рис. 16

Модні танці побудовані на плавних і м'яких рухах рук і корпусу, дрібних витончених тагах. У них багато що підпорядковане законам сценічної хореографії.

Сучасний англійський дослідник Мелузін Вуд стверджує, що в XVIII столітті окрім основних форм існували ще і комбіновані: сарабанда-буре, буре-менует. Це були складні по малюнку композиції, розраховані на одну пару.

В середині століття парні танці поступаються місцем масовим, в першу чергу контрдансу. Контрданс відразу завойовує симпатії широких суспільних кол. Жоден танець не може конкурувати з контрдансом. Йому присвячують спеціальні дослідження.

Лише за період 1755—1787 років з'явилося сімнадцять монографій.

Більш охоче за все контрданс виконують на суспільних балах і родинних вечорах. Його поширенню немало сприяють нові норми суспільної поведінки. Тепер на балах і танцювальних вечорах пари не будувалися згідно придворному церемоніалу. Виконавці відчували себе більш невимушено. Контрданс деколи перетворювався на танець-гру.

Англійські знавці розділяли контрданс на два види: раунд і лонгуейз. Раунд нагадує бранль — чоловіки і жінки стоять поперемінно. Лонгуейз складається з двох ліній — чоловічої і жіночої, вони розташовані лицем один до одного. Композиційний малюнок обох видів танцю дуже хитромудрий. Танцюючі часто міняються місцями, розміщуються групами по три, проходять під «воротами».

Для англійського контрдансу характерне поступове включення пар в танець і комбінація фігур парного і масового танцю. Безконечні варіанти фігур.

Вочевидь, цим і пояснюється величезна кількість контрдансів. Деякі дослідники стверджують, що число їх дорівнює декільком сотням.

Композиції, що нагадують контрданс, є в багатьох народів.

В епоху французької буржуазної революції танець, пісня, музика прикрашали незліченні народні свята. Вони ставали невід'ємною частиною побуту.

На площах і вулицях звучали оркестри, в садах Парижа влаштовувалися спеціальні концерти для народу. Після концертів, як правило, починалися танці.

Грандіозні масові свята залучали тисячі людей. По суті справи, це були демонстрації, що театралізувалися, для яких писалася спеціальна музика і тексти пісень. Одне з перших свят — «Свято Федерації» 14 липня 1790 року. З різних кінців Франції до Парижа прямували натовпи народу, вони йшли разом зі своїми депутатами, співали, танцювали. Провансальці, овернці, марсельці — кожен виконував власний танець; з імпровізованими танцями виступали солдати.

Танці на вулицях і площах носили характер хороводу, воістину масового.

Французи пригадали про старовинну фарандолу. Тепер її ланцюг складали представники різних провінцій. Збуджені і радісні, проносилися вони в стрімкому танці по вулицях Парижа. Імпровізаційний масовий танець епохи французької революції тісно пов'язаний з піснею і часто ілюструє її.

Пісні і танці французької революції створювалися під безпосереднім впливом героїчних подій. Виникнувши в одному місці, вони швидко поширювалися по всій країні. Так, знаменита бойова пісня «Марсельеза» Руже де Ліля скоро стала французьким національним гімном. Вигадана в Страсбурзі в травні 1792 року, вона спочатку називалася «Chant de guerre de L'arme du Rhin» («Бойова пісня Рейнської армії»). Незабаром вона стала улюбленою піснею марсельного батальйону. Солдати натхненно співали її на дорозі до Парижа. В розпал

революційних подій Марсель виконував пісню в театрах під час революційних апофеозів і на багатолюдних суспільних святах. У Парижі її назвали «Марш Марселя». Вона була найвідомішою, на її мотив написана безліч текстів. У листопаді 1792 року Гретрі писав Руже де Лілю: «Ваші куплети Марселя «Allons, enfants de la patrie» співаються у всіх театрах і у всіх кінцях Парижа; мелодія дуже добре засвоєна всіма завдяки тому, що її чують щодня у виконанні хороших виконавців».

У серпні 1792 року весь Париж співав і танцював карманьйола, в якій виражалася симпатія до санкюлотів, презирство до короля.

На думку Гретрі, мотив карманьйоли народився в марсельській гавані. Пісня ця має танцювальний, хоровод характер, в ній є щось загальне з пастушачими наспівами, що користувалися великою популярністю в XVIII столітті. Карманьйола виконували парижани, солдати і селяни, що приходили до Парижа із-за Альп і Пьемонта допомагати в земляних роботах. На їх батьківщині карманьйола була найпоширенішим танцем.

У 1793—1794 роках створюється величезна кількість пісень і танців. Їх вигадує народ і музиканти-професіонали. У збірках «Санкюлотські музи» поміщені пісні під заголовком «Виконувалися в грат Конвенту» такого-то числа — зайвий доказ величезного значення музики і танцю в житті революційного Парижа.

На санкюлотському святі свободи (1792), влаштованому з приводу амністії солдат полку Шатовье, після гімну на слова Шенье і музику Госсека всі присутні виконували масовий танець. Париж ще ніколи не бачив такої величезної маси танцюючих людей.

Важче революційний репертуар проникає на професійну сцену. Так, не дивлячись на всі спроби, не вдалося здійснити постановку республіканського балету «Вільгельм Телль». Зате на сцені Паризької опери ставлять урочисті апофеози, де виконуються народні танці і танці санкюлотів. Балетні артисти беруть участь в революційних святах, що театралізуються.

Значні зміни відбуваються у той час і в побутовій хореографії.

На зміну придворним танцям з їх складним етикетом приходять танцювальні форми, доступні і близькі широким суспільним кругам.

Контрданс, а потім вальс ось два основні танці, які визначатимуть стиль побутової хореографії.

У епоху революції з'являються такі танці, як тампет, матредур і танець з шаллю (pas de chaile). З Франції вони швидко потрапляють у всі європейські країни.

Придворні бали і в XVIII столітті відрізнялися вишуканістю і розкішшю. Французький король владнував свята то в Парижі, то в багатючих замських палацах. Знать прагнула у всьому наслідувати двору: прикрашала замки картинами найзнаменитіших художників, витрачала колосальні суми на звеселення і пишні прийоми.

Нерідко бали влаштовувалися в парках і садах. Вишукане і підкреслено витончене мистецтво рококо робило вплив на убрання балів, вбрання дам, манеру поведінки, стиль бальної хореографії.

Серед величезного списку танців, які виконувалися на придворних балах, провідне місце належить швидкому менуету, гавоту, паспье і контрдансу.

В кінці століття в буржуазних салонах влаштовувалися вечори з танцями, виступом співців, музикантів, знаменитих акторів. Ці вечори часто носили інтимний характер, хоча і обставлялися дуже багато. Саме тут виконувався танець з шаллю. Ймовірно його появі сприяло захоплення французького суспільства античною культурою і поезією.

У існуючому керівництві по бальній хореографії pas de chaile не описаний. Судячи з літературних і іконографічних джерел, pas de chaile — імпровізаційний жіночий танець, де гра з шарфом і рухи рук мали велике значення. Одна, дві, три пані виходили в центр залу або вітальні, підкидали вгору легкий шарф, ловили його і потім проробляли з ним різні граціозні рухи, звертаючи при цьому особливу увагу на плавність і красу рухів рук.

За часів Наполеона I широкого поширення набули платні бали і маскаради, на яких великою популярністю користувався контрданс. Трудовий народ і селяни, що приїжджали на ярмарки, нерідко влаштовували танцювальні вечори в харчевнях і заїжджих дворах. Тут все було просто і невимушено. Розсувалися столи, і під звуки сільської скрипки і флейти починалися веселощі. Спочатку танцювальні вечори

виникали стихійно. Потім вони стали проходити регулярно. Більш всього любили збиратися в харчевнях, влаштованих у вигляді альтанки і густо увитих зеленню. Одна харчевня увійшла до історії своїми щорічними масленичними вечорами, які закінчувалися багатолюдною фарандолою.

ШВИДКИЙ МЕНУЕТ XVIII СТОРІЧЧЯ

(музичний розмір 3/4)

УЧБОВІ ПРИКЛАДИ

ПРИКЛАД ПЕРШИЙ

Танцююча пара стоїть лицем до глядача. Кавалер тримає правою рукою ліву руку пані. Ноги в III позиції на низьких півпальцях. Права нога попереду. Руки відведені від корпусу (мал. 17).

Перша фігура — 16 тактів

1-й такт. Chasse з правої ноги (перша і друга чверті), ліва переноситься в III позицію вперед на низькі півпальці.

2-й такт. Chasse з лівої ноги, права переноситься в III позицію вперед на низькі півпальці.

3-й такт. Повторення першого такту.

4-й такт. Повторення другого такту.

Чотири такти виконавці йдуть по колу вліво.

5-й такт. Balance-menuet з правої ноги вперед: кавалер і пані роблять крок вперед, одночасно подаючи один одному праву руку, яка плавно піднімається в III позицію (перша чверть), на другу і третю чверті такту ліва нога підтягується до правої ззаду.

6-й такт. Ліва нога робить крок назад (перша чверть), права рука опускається до рівня талії. На другу і третю чверті права нога підтягується в III позицію.

7-й такт. Кавалер і пані міняються місцями, роблячи три маленькі кроки, починаючи з правої ноги. Руки в III позиції.

8-й такт. Крок лівою ногою вперед (перша чверть), одночасно

права проводиться в IV позицію назад (друга чверть). Ліва нога витягнута в IV позицію вперед. Ліве плече виноситься вперед. Ліва рука відкрита (II позиція), права відведена від корпусу (мал. 18).

9—12 такти. Повторення перших чотирьох тактів першої фігури з лівої ноги. Пані починає рух з місця кавалера. 13—14 тактів. *Balance-tenuet* з лівої ноги (див. опис п'ятого і шостого тактів).



Рис. 17



Рис. 18

15-й такт.

Повернення на вихідні місця трьома маленькими кроками.

16-й такт. Завершальна поза першої фігури.

Пані стоїть лицем до глядача. Центр ваги на правій нозі, ліва нога – півпальцями

торкається до підлоги біля щиколотки правої ноги. Кавалер стоїть спиною до глядача. Центр ваги на лівій нозі, права півпальцями торкається до підлоги біля щиколотки лівої ноги. Праві руки в III позиції над головою. Ліві руки на талії один одного.

Друга фігура — 16 тактів

Затакт — *plie*.

1-й такт. Подаючи один одному ліву руку, яка плавно піднімається в III позицію, танцюючі роблять крок правою ногою: кавалер назад до крапки 8, пані вперед. Ліва нога на низькому арабеску, коліно напівзігнуте. Права рука відведена від корпусу.

2-й такт. Починаючи з лівої ноги, роблять три маленькі кроки на низьких півпальцях.

3-й такт. Кавалер і пані міняються місцями, зустрічаючись лівими плечима: крок правою ногою вперед, ліва відведена в IV позицію назад. Центр ваги на правій нозі.

4-й такт. Напівповорот вправо, тягар корпусу переноситься на ліву ногу. Права виноситься вперед в IV позицію, носок на підлозі.

Примітка. Під час третього такту ліва рука зігнута в лікті, кисть піднята вгору, права відведена від корпусу. Голова повернена вліво. Під час четвертого такту права зігнута в лікті, ліва відведена від корпусу. Нахил корпусу до правої ноги.

5-6 такти. Повторення першого і другого тактів другої фігури, по кавалер веде пані від глядача (в глиб залу).

На третю чверть шостого такту кавалер ставить ліву ногу вперед в III позицію.

7-й такт. Кавалер бере правою рукою ліву руку пані, обоє роблять два маленькі кроки: кавалер з лівої, пані з правої ноги (перша, друга чверті), plie (третья чверть).

8-й такт. Танцюючі витримують позу реверансу. У кавалера попереду права нога, у пані — ліва.

9-й такт. Chasse вперед у кавалера з правої ноги, у пані з лівої (перша, друга чверті), plie (третья чверть).

10-й такт. Крок назад: пані з правої, кавалер з лівої ноги (перша, друга чверті). Ліва нога пані і права нога кавалера підтягуються в III позицію (третья чверть).

11-12 такти. Повторення дев'ятого і десятого тактів. 13-й такт. Виконавці розходяться: пані до крапки 2, кавалер до крапки 7. Пані робить крок правою ногою, кавалер — той же рух, але з лівої ноги. У пані ліва рука зігнута в лікті, в кавалера — права. Вільні руки відведені від корпусу. Голова повернена у пані вліво, у кавалера — вправо.

14 такт. Пані робить крок вправо лівою ногою і встає спиною до глядача. Права нога виноситься в IV позицію вперед, носок на підлозі, ліва рука зігнута в лікті. Вільні руки відведені від корпусу. Нахил корпусу в обох вперед. Кавалер також стоїть спиною до глядача.

15-й такт. Починаючи з правої ноги, три маленькі кроки назустріч один одному.

16-й такт. Поза: кавалер і пані стоять на правій нозі, ліва торкається півпальцями підлоги біля щиколотки. Права

рука пані в правій руці кавалера в

III позиції. Ліва рука пані в лівій

руці кавалера. Руки на рівні

талії. Корпус зігнутий в лівому

боці і злегка відкинутий назад

(мал. 19).



Третя фігура — 8 тактів

1-й такт. Крок вперед на праву ногу на низькі півпальці, ліва на низькому арабеску.

2-й такт. Крок назад на ліву ногу на низькі півпальці, права виноситься в IV повітряну позицію.

3-й такт. Три маленькі кроки вперед, починаючи з правої ноги.

4-й такт. Ліва нога виноситься вперед на Мал. 19

півпальці (перша чверть), одночасно ліва рука переводиться в III позицію, а права йде вниз

на другу і третю чверті. Пауза.

5-6 такти. Повторення першого і другого тактів третьої фігури з лівої ноги.

7-й такт. Три маленькі кроки на третю чверть, починаючи з лівої ноги; ліві ноги ставляться назад.

8-й такт. Пані встає спиною до глядача, кавалер - лицем до пані.

Четверта фігура — 8 тактів

1-й такт. Крок вперед з правої ноги на низьких полупальцях; одночасно пані і кавалер подають один одному ліву руку. Руки в III позиції. Ліва нога на низькому арабеску. Голова обернена вліво. Ліве плече попереду. Права рука відведена від корпусу (мал. 20).

2-й такт. *Pas de bourre* на кожну чверть, починаючи з лівої ноги.

3-й такт. Повторення першого такту, починаючи з лівої ноги. Права рука в III позиції, ліва відведена від корпусу.

4-й такт, *Pas de bourre* на кожну чверть, починаючи з правої ноги. На третю чверть четвертого такту кавалер встає спиною до глядача.

3-й такт. Кавалер тримає правою рукою ліву руку пані, вільні руки відведені від корпусу. *Pas de bourre* вперед з правої ноги.

6-й такт. *Pas de bourre* з лівої ноги.

7-й такт. Два маленькі кроки з правої ноги (перша, друга чверті). *Plie* (третя чверть).

8-й такт. Танцюючі піднімаються на півпальці у вихідне положення першої фігури.

Пауза.

П'ята фігура — фінал — 16 тактів

1—14 такти. Повторення першої фігури.

15-й такт. Маленькі кроки вперед (перша, друга чверті). *Plie*, у пані ззаду права нога, у кавалера — ліва.

16-й такт. Завершальна поза — реверанс. У пані попереду ліва нога, у кавалера — права. Вільні руки відведені від корпусу.



Рис. 20

ПРИКЛАД ДРУГИЙ

Вихідне положення: танцюючі стоять лицем один до одного — кавалери правим плечем вперед, пані — лівим. Руки злегка відведені від корпусу. Ноги в III позиції на низьких півпальцях. У пані попереду права нога, у кавалера ліва

Перша фігура — 14 тактів

1-й такт. Кавалер робить уклін управо з легким стрибком (перша чверть). Ліва нога відводиться в IV позицію назад (друга, третя чверті). Пані робить той же рух, але починає вліво.

2-й такт. Коліна випрямляються. Кавалер виносить праву ногу вперед в IV позицію, носок на підлозі. Пані виносить вперед ліву ногу.

3-й такт. Кавалер глісує лівою ногою по діагоналі (перша чверть), підставляючи праву ногу в III позицію вперед на рліе (друга, третя чверті). Одночасно пані робить крок правою ногою вперед (перша чверть), крок лівою назад по діагоналі (друга чверть), права ставиться на рліе в III позицію вперед.



Рис. 21

В обох праве плече попереду. Руки в підготовчій позиції.

4-й такт. Після рліе кавалер і пані роблять вітання один одному. Права нога відкривається в IV позицію вперед. Права рука відкрита вперед, на рівні талії (мал. 21). Ліва відведена від корпусу.

5-й такт. Подають один одному праві руки, які переходять в III позицію. Одне chasse з правої ноги (перша, друга чверті). Голови звернені один до одного. Ліва нога переноситься вперед в III позицію. Низькі півпальці (третя чверть). Голова повернена до лівої ноги. Рух п'ятого такту йде по колу вправо.

6-й такт. Повторення руху п'ятого такту, починаючи з лівої ноги (перша, друга чверті). Голови обертаються один до одного (третя чверть).

7-й такт. Три маленькі кроки з правої ноги вперед. Пані робить напівповорот лівим плечем вперед.

8-й такт. Рліе в III позиції (перша чверть), підйом на півпальці (друга, третя чверті). Танцюючі стоять у вихідному положенні першої фігури.

9—13 такти. Повторення перших п'яти тактів.

14-й такт. Пані і кавалер роблять два маленькі кроки вперед з правої ноги. Пані обертається управо на місці, одночасно подаючи ліву руку кавалерові. Праві руки в III позиції (мал. 22).

Друга фігура — 8 тактів

1-й такт. Кавалер і пані, зберігаючи позу, роблять на низьких півпальцях крок вперед з правої ноги (перша, друга чверті). Ліва нога на низькому арабеску, коліно напівзігнуте. На третю чверть такту невелике рліе. Корпус пані злегка відкинутий назад



Рис. 22

голова звернена до кавалера. Корпус кавалера нахилений вперед. Голова звернена до пані.

2-й такт. Кавалер і пані на низьких півпальцях роблять крок назад з лівої ноги (перша, друга чверті). Права нога в IV повітряній позиції. Корпус пані злегка нахилений вперед. Голова звернена до правої ноги. Невелике рліе на ліву ногу (третья чверть).

3-й такт. Три маленькі кроки вперед, починаючи з правої ноги на низьких півпальцях. Праві руки відокремлюються і опускаються вниз. Ліві руки плавно піднімаються в III позицію.

4-й такт. Ліва нога переноситься вперед в III позицію на низькі півпальці (перша чверть). Друга і третя чверті—пауза. 5-й такт. Кавалер і пані роблять на низьких півпальцях вперед крок з лівої ноги. Права на низькому арабеску, коліно напівзігнуте. На третю чверть рліе. Корпус кавалера і пані злегка відкинутий назад. Голова обернена вправо.

6-й такт. Кавалер і пані роблять крок правою ногою назад на низькі півпальці. Ліва нога в IV повітряній позиції. На третю чверть рліе. Корпус пані злегка нахилиється вперед. Голова звернена до лівої ноги. У кавалера корпус нахилений вперед. Голова звернена до пані.

7-й такт. Три маленькі кроки на низьких півпальцях вперед з лівої ноги. Руки опускаються вниз.

8-й такт. Пані, обертаючись правим плечем вліво, встає лицем до кавалера. Танцюючі стоять по діагоналі.

Третя фігура — 8 тактів

1-й такт. *Balance-menuet*. Кавалер і пані роблять крок правою ногою вперед, одночасно подаючи один одному праву руку, яка плавно піднімається в III позицію (перша чверть). На другу і третю чверті ліва нога підтягується до правої назад на півпальці.

2-й такт. На першу чверть крок лівою ногою назад, на другу і третю чверті права нога ставиться вперед в III позицію. Руки опускаються до рівня талії.

3-й такт. Два глісуючих кроки з правої ноги, права рука переводиться в III позицію. Голови звернені один до одного. На третю чверть такту крок з лівої ноги (кавалер і пані міняються місцями).

4-й такт. Крок правою ногою назад в IV позицію, ліва підтягується в III позицію вперед на *plie* (корпус повернений вправо). На другу і третю чверті кавалер і пані роблять вітання один одному. Ліва нога відкривається вперед в IV позицію. Ліва рука відкрита вперед, права відведена від корпусу. На третю чверть пауза.

5-6 такти. Шість маленьких кроків один до одного з лівої ноги. Кавалер переходить попереду пані на своє місце і на третю чверть шостого такту ставить праву ногу назад в III позицію.

7-й такт. *Sissonne ouverte* у пані на ліву ногу, у кавалера — на праву (перша чверть). На другу чверть *pas de bourre*, на третю чверть *plie* в III позиції. У пані попереду права нога, у кавалера — ліва.

8-й такт. Підйом на півпальці на першу чверть. На другу і третю — пауза. У кавалера і пані вихідне положення першої фігури.

Четверта фігура — 15 тактів

1-й такт. Соло пані: по діагоналі управо *pas de bourree*, починаючи з правої ноги.

2-й такт. Крок правою ногою вперед, центр ваги переноситься на праву ногу. Ліва нога в IV позиції злегка торкається носком підлоги. Права рука пані відведена убік, кисть лівої руки підведена.

Кавалер на першій і на другій такти витримує попередню позу.

3-4 такти. Кавалер повторює рух пані першого і другого тактів з лівої ноги по діагоналі вліво. На третій і четвертий такти пані витримує попередню позу.

5-й такт. Пані робить півоберт вправо і chasse правою ногою. Права рука в III позиції, ліва відведена від корпусу.

6-й такт. Chasse вліво (перша, друга чверті), на третю чверть plie на лівій нозі, права нога витягнута вперед в IV позицію. Руки відведені від корпусу.

7-й такт. Кавалер робить chasse правою ногою до пані (перша, друга чверті), на третю чверть plie в III позиції.

<p><i>The Introduction</i></p> <p><i>Minuet</i></p> <p>1st Division</p>	<p><i>The S reversed or common form of the Minuet</i></p> <p>2^d Division</p>	<p><i>The Presenting of the right Arm</i></p> <p>3^d Division</p>
<p><i>The Presenting of the Left Arm</i></p> <p>4th Division</p> <p><i>Finis</i></p>	<p><i>The S reversed or common form of the Minuet</i></p> <p>5th Division</p>	<p><i>The Presenting of both Arms and Conclusion</i></p> <p>6th Division</p> <p><i>Finis</i></p>

The above is the whole Form and regular Order of the Minuet written in Characters & Figures, as describ'd in Book II.

8-й такт. Кавалер робить вітання на першу чверть, права нога витягнута в IV позицію. На другу і третю чверті — пауза.

9-й такт. Кавалер і пані роблять *pas de bourree*: кавалер вліво, пані вправо (перша, друга чверті). На третю чверть ліва нога переноситься вперед в III позицію. Руки злегка відведені від корпусу.

10-й такт. Продовжуючи поворот, *pas de bourree* з лівої ноги.

11-й такт. Кавалер пропонує пані праву руку (перша чверть). На другу чверть — пауза. На третю чверть, пані дасть кавалерові ліву руку.

12-й такт. *Chasse* вперед з правої ноги. Ліва підтягується до правої назад в III позицію (третья чверть).

13-й такт. *Chasse* назад лівою ногою. На третю чверть права нога підтягується вперед в III позицію.

14-й такт. Три маленькі кроки вперед. Пані робить їх з правої ноги, кавалер — з лівої.

15-й такт. Пані і кавалер роблять реверанс один одному. У пані права нога в IV позиції. У кавалера ліва нога в IV позиції.

П'ята фігура — 10 тактів

1—8 такти. Повторення першої фігури.

9-й такт. Три маленькі кроки вперед.

10-й такт. Реверанс один одному.

КЛАСИЧНИЙ МЕНУЕТ

(з опери Моцарта «Дон Жуан», Постановка М. Петіпа)

Виконується однією парою, що стоїть в центрі залу. У класній роботі вивчається декількома парами, вишикуваними в колону.

Кавалер тримає правою рукою ліву руку пані. Руки в I позиції. Лікті закруглені. Ліва рука кавалера злегка відведена від корпусу. Права рука пані притримує плаття або злегка відведена від корпусу.

Виконавці стоять лицем до глядача. Ноги в III позиції (права нога попереду).

Перша фігура — 8 тактів

1-й такт. Кавалер і пані на «раз», «два» піднімаються на півпальці. На «три» ріє.

2-й такт. На «раз» крок на півпальцях вправо. На «два» ліва нога підтягується до правої в I позицію. На «три» ріє.

3-й такт. Пані правою ногою робить ковзаючий крок назад в IV позицію на croise. Центр ваги поступово переноситься на праву ногу. Корпус і голова нахиляються вправо.

Кавалер на «раз» повторює ті ж рухи з іншої ноги. 1-й такт. На «раз» пані продовжує переносити центр ваги на праву ногу. На «два» випрямляє коліно. Центр ваги на правій нозі. Голова поступово піднімається і обертається вліво до кавалера. На «три» носок лівої ноги, торкаючись підлоги, витягується вперед. Права рука злегка відведена від корпусу.

Кавалер робить ті ж рухи з іншої ноги.

5-й такт. Затакт — пані відділяє від підлоги ліву ногу, а кавалер — праву. На «раз», не опускаючи рук, пані робить крок вперед лівою ногою, на «два» — правою ногою; на «три» ріє на ліву ногу, одночасно правою роблячи ковзаючий круговий рух, виводиться в II позицію.

Кавалер робить ті ж рухи з правої ноги.

6-й такт. На «раз» пані обертається вліво, права нога ковзаючи підтягується до лівої ноги вперед в III позицію. Підйом на півпальці. На «два» зберігається попередня поза. На «три» опускається на всю ступню. Кавалер і пані стоять лицем один до одного. У кавалера поворот вправо. Він робить ті ж рухи з іншої ноги.

7-й такт. Танцюючі стоять лицем один до одного.

На «раз» роблять крок правою ногою убік в II позицію. Ліва нога ковзаючи підтягується до правої і одразу проводиться в IV позицію назад.

На «два» ріє в IV позицію з перенесенням центру ваги на ліву ногу. Голова і корпус нахилені вліво. Руки опущені.

На «три» випрямлення колін. Носок правої ноги витягнутий вперед і злегка торкається підлоги. Голова і корпус повернені вправо і ледве відхилені назад. Танцюючі стоять по діагоналі правим плечем вперед. Права рука через I позицію плавно відкривається вперед долонею вгору. Лікоть злегка зігнутий. Ліва рука відведена від корпусу долонею вниз.

8-й такт. На «раз» і «два» зберігається попередня поза. На «три» права нога підтягується до лівої вперед в III позицію. Plie. Руки опускаються.

Друга фігура — 8 тактів (balance-menuet)

1-й такт. На «раз» кавалер і пані роблять правою ногою крок вперед, подаючи один одному праву руку; руки плавно переходять з I в III позицію. Голова злегка нахилена вліво; партнери дивляться з-під руки. Ліва нога з витягнутим підйомом в IV позиції. Носок торкається до підлоги. Ліва рука відведена від корпусу.

На «два» зберігається попередня поза.

На «три» ліва нога підтягується до правої ззаду в III позицію.

2-й такт. На «раз» ліва нога робить крок назад в IV позицію. Права нога в IV позиції попереду, підйом витягнутий, носок ледве торкається підлоги. Руки з III позиції переходять в I. Ліва рука з призігнутим ліктем злегка відведена від корпусу. Голова і корпус ледве нахилені вправо.

На «три» права нога ставиться попереду лівої в III позицію.

3—4 такти. Кавалер і пані з правої ноги менуетними кроками міняються місцями. Руки з I позиції переходять в III. Голова і корпус повернені вправо. В кінці четвертого такту танцюючі стоять по діагоналі лівим плечем вперед. Ліва нога попереду в III позиції.

5—8 такти. Повторення перших чотирьох тактів другої фігури з лівої ноги. В кінці четвертого такту танцюючі встають лицем один до одного.

Третя фігура — 8 тактів

На перші два такти виконуються кроки менуету вправо. Пані йде до крапки 1 (до глядача), кавалер — до крапки 5 (від глядача). 1-й такт. Затакт — plie. На «раз» крок правою ногою в II позицію. Ліва нога в II позиції, підйом і пальці витягнуті, носок торкається підлоги.

На «два» витримується попередній рух.

На «три» plie на правій нозі, одночасно ліва знімається з підлоги.

Руки на «раз», «два» плавно через I позицію відкриваються в II позицію. Корпус і голова нахилені вліво. Долоні відкриті вгору. На «три» кисті рук м'яко обертаються долонями вниз.

2-й такт. На «раз» ліва нога на півпальцях ковзко підтягується до правої в III позицію назад.

На «два» права нога робить крок в II позицію на півпальці.

На «три» ліва нога ковзко підтягується до правої в III позицію вперед. Руки опускаються вниз. Голова обертається вправо, злегка нахилена вперед.

3—4 такти. Повторення першого і другого тактів.

5-й такт. На «раз» крок вперед лівою ногою (до партнера). Центр ваги переноситься на ліву ногу. Коліна витягнуті. Підйом правої ноги витягнутий в IV позицію, і носок злегка торкається підлоги. Ліва рука відкрита в III позицію, права злегка відведена від корпусу. На «два» зберігається попередня поза.

На «три» права нога підтягується до лівої назад в III позицію. Plie.

6-й такт. На «раз» крок назад правою ногою, центр ваги переноситься на праву ногу. Коліно витягнуте; носок лівої ноги злегка торкається підлоги. Ліва рука з III позиції відкривається в II позицію. Долоня повернена вгору. Права рука злегка відведена від корпусу.

На «два» зберігається попередня поза.

На «три» plie на правій нозі. Ліва нога в II повітряній позиції. Голова і корпус нахилені вліво.

7-й такт. На «раз» ліва нога ковзко підтягується до правої в III позицію назад.

На «два» крок правою ногою в II позицію.

*На «три» ліва нога підтягується до правої вперед і ставиться всією стопою на підлогу, права нога переходить на *soi de pied* назад. Руки опускаються вниз, злегка відведені від корпусу.*

*8-й такт. На «раз» *soutenu* правою ногою вліво. Ноги на півпальцях. Ліва нога попереду.*

*На «два» plie на лівій нозі, ліве плече попереду, права нога на *soi de pied* ззаду.*

На «три» plie на правій нозі, праве плече попереду. Ліва нога на sou de pied ззаду. Руки відведені від корпусу. Голова повернена вправо.

Четверта фігура — 8 тактів

1-й такт. Кавалер і пані роблять ras de bourree вправо.

На «раз» ліва нога встає на півпальці (перша чверть).

На «два» права нога робить маленький крок убік на низьких півпальцях (друга чверть).

На «три» ліва нога переноситься вперед на plie. Права нога підтягується на sou de pied ззаду (третья чверть).

Руки рук: права рука вниз, ліва злегка відведена від корпусу.

На «раз» і «два» права рука відводиться від корпусу, на рахунок «три» ліва опускається вниз. Голова обернена вліво.

2-й такт. На «раз» і «два» повторення ras de bourree вліво. На «три» права нога підтягується до лівої в III позицію вперед. Plie. Голова і корпус нахилені вліво. Руки внизу.

3-й такт. На «раз» права нога відкривається вперед у напрямі партнера в IV позицію; коліно витягнуте. Права рука відкривається в I позицію. Долоня відкрита вгору. Ліва рука відведена від корпусу. Голова і корпус повернені до партнера. Танцюючі як би роблять вітання один одному.

На «два» зберігається попередня поза.

На «три» права нога підтягується до лівої в III позицію вперед. Plie. Голова і корпус відхилені вліво.

4-й такт. На «раз» і «два» повторення рухів третього такту. На «три» plie на лівій нозі, права відділяється від підлоги.

5-й такт. На «раз», «два» маленькі кроки з правої і лівої ноги на низьких півпальцях по напрямку один до одного.

На «три» крок правою ногою на plie з виведенням лівої ноги вперед. Права рука піднімається в III позицію. Ліва рука відведена від корпусу. Нахил голови з-під руки.

6-й такт. Повторення рухів п'ятого такту. Танцюючі продовжують рухатися назустріч один одному.

7-8 такти. Танцюючі міняються місцями (маленькі кроки), подаючи один одному праві руки.

Голови повернені один до одного і звернені до правого плеча. Ліві руки відведені від корпусу.

В кінці восьмого такту танцюючі стають лицем один до одного. Праві ноги попереду в III позиції. Plie. Руки опущені.

П'ята фігура — 8 тактів

Повторення третьої фігури, але пані йде до крапки 5 (від глядача), кавалер — до крапки 1 (до глядача).

В кінці восьмого такту па третю чверть танцюючі встають правим плечем вперед. Права нога попереду в III позиції. Рлій. Руки вниз. Голова і корпус повернені вліво.

Шоста фігура — 8 тактів

1-й такт. На «раз» права нога відкривається вперед у напрямі партнера. Коліна витягнуті. Права рука пані і кавалера плавно відкривається вперед, як би роблячи вітання. Долоня відкрита вгору. Ліва рука відведена від корпусу. Голова і корпус повернені до партнера.

На «два» зберігається попередня поза.

На «три» права нога підтягується до лівої в III позицію вперед. Plie. Голова і корпус відхилені вліво.

2-й такт. Повторення першого такту шостої фігури.

3-4 такти. Pas tenuet, починаючи з правої ноги, назустріч один одному. Права рука плавно піднімається в III позицію, ліва рука відведена від корпусу.

В кінці четвертого такту руки опускаються вниз. Ліва нога підтягується до правої в III позицію назад.

5—6 такти. Balance-tenuet правою ногою (повторення першого, другого тактів другої фігури).

7—8 такти. Танцюючі кроками менуету міняються місцями, в кінці восьмого такту встають у вихідне положення першої фігури менуету. Plie.

Сьома фігура — 8 тактів

1—8 такти. Повторення першої фігури менуету.

На восьмий такт витримується позування сьомого такту, і менует закінчується.



ГАВОТ

(музичний розмір 4/4, 2/4)

Гавот —
селянський
танець

хороводу, виникнення якого майже всі джерела відносять на сам початок XVI століття. Це, по суті справи, видозмінений бранль. Недаремно Туано Арбо називає гавот «сюїтою бранлів». Французькі селяни виконували його легко, плавно, граціозно, під народні пісні і волинку.

Схема танцю — відкритий плі закрите коло, учасники якого проробляли одні і ті ж рухи. Кожене коло мало провідну пару з числа кращих танцюристів. Кавалер цієї пари за своїм смаком варіював рухи, які потім виконувалися останніми. В кінці танцю з кола виходила пара, яка продовжувала танець. І коли це соло закінчувалося, молодий чоловік дарував своїй партнерці букет квітів.

Але гавот XVI століття не набув широкого поширення і незабаром був забутий. Проте на рубежі XVII—XVIII століть гавот відроджується і швидко завойовує одне з найвидніших місць серед побутових танців. Його пропагують не лише вчителі танців, але і найвідоміші художники: пари, виконуючі гавот, переходять на полотна Ланкре, Вато, витончені пози танцю відображаються у фарфорових статуетках.

Але вирішальна роль у відродженні цього танцю належить композиторам, які створюють чарівні мелодії гавоту і вводять їх в самі різні музичні твори.

Гавот XVIII століття зовсім не схожий на своє народне першоджерело. Тепер це галантний і манірний танець — стиль рококо в хореографії. Найчастіше він виконується однією парою. Ускладнюється і сама танцювальна мова. Його

основними рухами стали не лише pas chasse, pas balance, pas glissade, але і pas assemble, pas jete, entrechat quatre, pas emboote.

Особливою популярністю користувався гавот, що вигаданий відомим танцівником і балетмейстером Г. Вестрісом («Гавот Вестріса»), відноситься, правда, до наступного століття.

Як в менуеті, виконання передує шістнадцятитактовий вступ. На перші вісім тактів танцюючі займали місця, на другі вісім тактів виконували першу фігуру.

«Гавот Вестріса» розрахований на чотири пари, що стоять в каре. Його вводили в різні балети і створювали багаточисельні варіанти.

Опис «Гавоту Вестріса (сина)» є в книзі Жоржа Дера. Він вигаданий в плані своєрідного pas de deux.

Сценічна форма цього гавоту складається з чотирьох частин.

Початок танцю виконують пані і кавалер, сюди входять наступні рухи: grand jete вперед, pas assemble, entrechat quatre, brise, fouette, pas glissade, jete із заносками.

Друга частина — варіація кавалера, яка складається з двох pas de basque вперед, чотири pas de bourree назад, три jete en tournant, чотири entrachats quatre і піруету.

Третя частина — варіація пані, що складається з тих же рухів, які виконував і кавалер, але пірует замінюється заносками (entrechat quatre).

В кінці третьої частини кавалер і пані роблять pas balance, вісім pas de zephyre, по черзі подаючи то праву, то ліву руку, і закінчують третю частину, роблячи сім jete battus, розходячись в сторони один від одного.

Четверта частина—кода, схема якої пряма лінія і стрімка діагональ з наступних рухів: pas jete, pas assemble, entrechat cinq.

Пані могла замінити ці рухи на pas de bourree на пальцях. Закінчувалася кода великим колом, куди входили піруети, grand jete, rond de jambe в повітрі і assemble.



(БРЕТАНЬ)

(музичний розмір 4/4)

Танцюючих — дві пари. Виконавці стоять в лінію близько один до одного (плече до плеча), міцно взявшись за руки. Танець складається з чотирьох тактів. Той, що стоїть зліва може вести танцюючих в будь-якому напрямі, не порушуючи, проте, ритму танцю. В лівого

хлопця ліва рука на стегні, у правого хлопця права рука піднята вище за рівень ліктя. Танцю акомпанує труба або волинка.

СХЕМА ТАНЦЮ

Вихідне положення танцюючих: ноги стоять в I позиції. 1-й такт. Стрибок на правій нозі, одночасно ліва нога піднімається на повітря, роблячи напівкруговий рух вліво (перша восьма). Права нога опускається всією стопою на підлогу, згинаючись в коліні, а ліва підтягується до щиколотки правою ззаду (sou de pied) (друга восьма або перша чверть). Крок лівою ногою в II позицію (третя восьма). Права нога підтягується до лівої в I позицію (четверта восьма або друга чверть).

Стрибок на правій нозі, одночасно ліва нога піднімається па повітря, роблячи напівкруговий рух вліво (п'ята восьма).

Права нога опускається усією стопою на підлогу, згинаючись в коліні, ліва нога підтягується до щиколотки правої ноги ззаду (sou de pied) (шоста восьма або третя чверть).

Крок лівою ногою в II позицію і стрибок на лівій нозі, одночасно права нога піднімається в IV повітряну позицію па croise (сьома восьма). Ліва нога опускається всією стопою на підлогу на plie. Права залишається в IV повітряній позиції (croise) (четверта чверть).

2-й такт. Стрибок на лівій нозі, одночасно права нога піднімається на повітря, роблячи напівкруговий рух вправо (перша восьма).

Ліва нога опускається всією стопою на підлогу, згинаючись в коліні, а права нога підтягується до щиколотки лівою ззаду (sou de pied) (друга восьма або перша чверть). Стрибок на правій нозі, одночасно ліва піднімається в повітря, роблячи напівкруговий рух вліво (третя восьма). Права нога опускається всією стопою на підлогу, згинаючись в коліні, ліва нога підтягується до щиколотки правої ноги ззаду (sou de pied) (четверта восьма або друга чверть).

Крок лівою ногою в II позицію (п'ята восьма). Права нога підтягується до лівої ноги в I позицію (шоста восьма або третя чверть).

Крок правою ногою убік і стрибок на правій нозі, одночасно ліва нога піднімається в IV повітряну позицію на croise (сьома восьма).

Права нога опускається всією стопою на підлогу, ліва нога залишається в повітрі па croise. Перший і другий такти повторюються спочатку.

ГАВОТ XVIII СТОЛІТТЯ

(музичний розмір 4/4)

Вихідне положення: кавалер стоїть зліва від пані. Ліве плече злегка попереду. У пані попереду праве плече. Руки кавалера і пані злегка відведені від корпусу. Обоє стоять в III позиції на низьких півпальцях. У пані попереду права нога, у кавалера — ліва (мал. 23).

Перша фігура — 8 тактів

Затакт. Plie.

1-й такт. Два entrechat quatre і plie (перша, друга чверті). Півпальці (третья чверть). Пауза (четверта чверть).

2-й такт. Повторення першого такту.

3-й такт. Пані і кавалер міняються місцями, роблячи одне chasse: пані вліво, кавалер управо (перша, друга чверті). Plie. Півпальці (третья чверть). Кавалер бере лівою рукою ліву руку пані. Праві руки на рівні талії. На четверту чверть витримується пауза (мал. 24).



Рис. 23

Рис. 24

4-й такт. Одне chasse: у пані вправо, у кавалера вліво (перша, друга чверті). Plie. Півпальці (третья чверть); кавалер бере правою рукою праву руку пані. Руки вгорі в III позиції. Ліві руки на рівні талії, відведені від корпусу. На четверту чверть витримується пауза.

5—8 такти. Повторення перших чотирьох тактів першої фігури.

Друга фігура — 8 тактів

Вихідне положення: кавалер тримає правою рукою ліву руку пані. Вільні руки відведені від корпусу. Ноги в III позиції, права нога попереду.

1-й такт. Pas de bourree вперед з правої ноги на кожну чверть такту.

На четверту чверть — пауза. Ліві ноги залишаються попереду.

2-й такт. *Pas de bourree* вперед з лівої ноги. На четверту чверть *plie* на ліву ногу. Права переноситься назад до щиколотки.

3—4 такти. Починаючи з правої ноги, сім маленьких *jete* назад. На четверту чверть четвертого такту права нога виявляється в III позиції попереду на *plie*.

Одночасно танцюючі стають лицем один до одного (кавалер лицем в крапку 3, пані в крапку 7).

5-й такт. Кавалер і пані ставлять праву ногу в IV позицію на півпальці, ліву, — на низькому арабеску (перша чверть). *Plie* на дві ноги (друга чверть). Права нога піднімається на півпальці, одночасно ліва робить *coupe* (третья чверть). *Plie* на дві ноги (четверта чверть). На першу і другу чверті



Рис. 25

голови танцюючих повернені вліво, на третю чверть — вправо. Руки злегка відведені від корпусу (мал. 25).

6-й такт. З лівої ноги повторюють рухи п'ятого такту.

7—8 такти. Танцюючі обходять один одного, тримаючись за праві руки (III позиція), роблять сім маленьких кроків на низьких півпальцях. Голови повернені вправо один до одного. Ліва рука злегка відведена від корпусу. На четверту чверть восьмого такту танцюючі стають в позу, з якою починається третя фігура: кавалер і пані стоять *en face* до крапки 1. Ноги в III позиції. Права нога попереду. Права рука кавалера напівзігнута, ліва рука пані спирається на праву руку кавалера. Вільні руки відведені від корпусу.

Третя фігура — 8 тактів

1-й такт. *Glissade* лівою ногою (перша чверть). *Temps leve* на праву ногу (друга чверть), *glissade* двічі лівою ногою (третя чверть). *Temps leve* на праву ногу (четверта чверть). Голова під час руху *glissade* повернена вліво, на русі *temps leve* — вправо (мал. 26).

2-й такт. Одне *chasse* назад з лівої ноги (перша, друга чверті). *Assemble* правою ногою вперед (третя чверть), *changement de pied* (четверта чверть). Під час другого такту корпус злегка нахилений вперед.

3-й такт. Повторення першого такту, але *glissade* виконується вправо. Голова під час руху *glissade* повернена вправо, на русі *temps leve* — вліво.

4-й такт. Повторення другого такту, починаючи з правої ноги. Під час *changement de pied* (четверта чверть) танцюючі встають *en face* (кавалер лицем в крапку 3, пані в крапку 7).



Рис. 26

5-й такт. Кавалер і пані роблять *glissade* правою ногою. Одночасно ліва нога підтягується назад в III позицію (перша чверть). Дві ноги

піднімаються на півпальці, ліва нога переноситься вперед в III позицію (друга чверть). *Battement tendu* лівою ногою вперед (третя чверть). Ліва нога підтягується в III позицію вперед (четверта чверть). Під час другої чверті праве плече виводиться вперед. Голова повернена вправо. Корпус злегка нахилений вперед.

6-й такт. З лівої ноги повторюють рух п'ятого такту вліво.

7-8 такти. Танцюючі обходять один одного, тримаючись за праві руки (III поліція рук). Вони роблять сім маленьких кроків на низьких півпальцях. Голови повернені вправо один до одного. Ліва рука відведена від корпусу. На четверту чверть восьмого такту танцюючі встають у вихідне положення першої фігури.

Четверта фігура — 8 тактів

1—6 такти. Повторення перших шести тактів першої фігури.

7-й такт. Починаючи з правої ноги, танцюючі обходять один одного, тримаючись за праві руки, роблячи чотири маленькі кроки на низьких півпальцях. Ліва рука відведена від корпусу.

8-й такт. Пані робить поворот вправо під праву руку кавалера, яку він тримає в III позиції (перша, друга чверті). Завершальна поза (третья, четверта чверті). Пані стоїть на правій нозі, ліва — ззаду в III позиції, злегка торкається півпальцями до підлоги. Корпус злегка зігнутий в талії і нахилений вліво. Голова повернена і злегка нахилена вліво. Права рука в III позиції. Ліва рука пані в лівій руці кавалера на рівні талії. Центр ваги на правій нозі.

Ліва нога кавалера, злегка зігнута в коліні, відведена назад в IV позицію. Праве стегно кавалера висунуте вперед. Голова звернена до пані.

СЦЕНІЧНИЙ ВАРІАНТ ГАВОТУ XVIII СТОРІЧЧА (музичний розмір 4/4)

Виконавець повинен володіти відмінною пальцевою технікою, витонченим малюнком рухів рук, який тут має особливо велике значення, умінням точно передавати стильові особливості танцю.



Рис. 27



Рис. 28

Вихідне положення: виконавець стоїть на правій нозі, ліва знаходиться біля щиколотки правої, носком торкаючись підлоги. Руки відведені від корпусу. Рух першої фігури від крапки 5 по колу вліво (мал. 27).

Перша фігура — 8 тактів

Затакт. Plie.

1-й такт. Чотири легких крока на пальцях по черзі правою і лівою ногою (перша, друга чверті). Крок правою ногою (третья чверть), plie на праву ногу (четверта чверть).

Під час першого такту руки піднімаються поступово убік до рівня талії, на четверту чверть права рука згинається в лікті кистю до гори. Голова повернена вправо до руки.

2-й такт. Повторення першого такту з лівої ноги.

3-й такт. Чотири кроки легкого бігу на пальцях з правої ноги (перша, друга чверті), plie на лівій нозі, одночасно права виводиться вперед в IV позицію носком на підлогу (третья чверть). Ліва піднімається на пальці, права робить saute (четверта чверть).

Під час третьої і четвертої чвертей корпус і голова нахилені вправо, права рука напівзігнута в лікті кистю до гори. Ліва рука відведена від корпусу.

4-й такт. Повторення третього такту.

5-8 такти. Повторення перших чотирьох тактів.

Примітка. Закінчення першої фігури в крапку 5.

Друга фігура — 8 тактів

1-й такт. Jete ferme на ліву ногу на plie. Голова повернена вліво, права рука опущена вниз, ліва відведена від корпусу (перша чверть). Права нога піднімається швидко в IV повітряну позицію на efface, ліва нога на пальцях, одночасно права рука і голова відкриваються вправо (друга чверть). Pas de bourree з правої ноги (третья чверть). Ліва нога переноситься вперед в III позицію. Ліве плече попереду (четверта чверть) (мал. 28).

2-й такт. Повторення першого такту другої фігури з правої ноги.

3-й такт. Чотири кроки легкого бігу на пальцях назад з лівої ноги (перша, друга чверті), кроки на кожну восьму. Крок лівою ногою назад на пальцях (третья чверть). Права нога в III позиції, попереду на plie (четверта чверть). Руки відведені від корпусу.

4-й такт. Два *entrechat quatre* з правої ноги, *plie* (перша, друга чверті), підйом на пальці в V позицію (третья чверть). Пауза (четверта чверть). Руки відведені від корпусу.

5-7 такти. Повторення перших трьох тактів другої фігури. 8-й такт. Два *entrechat quatre* з правої ноги і два *changement de pied en tournant* по півтуру, обертаючись вправо. На перший *changement de pied* корпус нахилений злегка вліво. В кінці другого *changement de pied* голова повернена вправо, права рука зігнута в лікті кистю до гори. Ліва рука відведена від корпусу.

Третя фігура — 8 тактів

1-й такт. *Chasse* на пальцях, *croise*, права нога попереду (перша, третя чверті), *jete* на ліву ногу, права переноситься назад до щиколотки лівої (четверта чверть) (мал. 29).

На першу, другу і третю чверті права рука зігнута в лікті, ліва відведена від корпусу. Голова повернена вправо. На четверту чверть руки відведені від корпусу, голова повернена вліво.

2-й такт. Легкий біг на пальцях назад починаючи з правої ноги (перша, друга чверті). Крок на пальцях на праву ногу назад (третья чверть). Лівою ногою невелике *assemble* на *croise* (четверта чверть), вперед в III позицію на *plie*. Руки відведені від корпусу. Корпус злегка нахилений вперед.

3-й такт. Повторення першого такту третьої фігури, починаючи з лівої ноги. Голова повернена вліво. Ліва рука зігнута в лікті кистю вгору.



Рис. 29



Рис. 30

4-й такт. Легкий біг на пальцях з лівої ноги (перша, друга чверті). Крок на пальцях лівої ноги назад (третья чверть). Права нога переноситься вперед в III позицію на plie.

5-й такт. Крок правою ногою на пальцях на ecarte в крапку 2, ліва на sou de pied, plie на праву ногу, одночасно ліва нога підтягується до щиколотки правої (перша чверть). Переступити на ліву ногу і стати всією ступнею на праву, ліву відокремити від підлоги (друга чверть). Крок лівою ногою вліво (третья чверть). Plie на дві ноги, права торкається до підлоги півпальцями (четверта чверть) — короткий реверанс.

6-й такт. Повторення п'ятого такту третьої фігури.

7-й такт. Assemble soutenu на пальцях по V позиції правою ногою (перша, друга чверті). Assemble soutenu лівою ногою в V позицію (третья чверть).

8-й такт. Pas de bourree suivi по V позиції вліво, в крапку 6, права нога попереду (перша, друга чверті). Plie на дві ноги (третья чверть). Поза: ноги в III позиції на пальцях. Голова повернена вліво. Ліва рука напівзігнута в лікті кистю вгору, права рука відведена від корпусу (четверта чверть) (мал. 30).

Четверта фігура — 8 тактів

1-й такт. Крок правою ногою управо на efface на plie. Ліва нога витягнута назад в IV позицію, торкаючись носком підлоги. Голова повернена вліво. Ліва рука напівзігнута в лікті, права відведена від корпусу (перша чверть) (мал. 31).



Рис. 31



Рис. 32



Рис. 33

Pas de bourree на пальцях з лівої ноги з напівповоротом вправо. Голова і руки зберігають попереднє положення. Ліва нога переноситься вперед (друга, третя чверті). *Soutenu en tournant* вправо (четверта чверть) (мал. 32).

2-й такт. Крок лівою ногою вліво на *plie*, права нога витягнута в IV позицію, торкаючись носком до підлоги. Голова повернена вправо, права рука напівзігнута в лікті кистю вгору, ліва відведена від корпусу (перша чверть). *Pas de bourree* на пальцях назад з правої ноги. Права нога переноситься вперед (друга, третя чверті). Пауза (четверта чверть).

3-й такт. Невелике коло вправо на пальцях: крок правою ногою (перша чверть). *Pas de bourree*, ліва нога йде назад в III позицію на пальцях і переноситься вперед на *plie*, права відділяється від підлоги (друга чверть). Крок правою (третя чверть). Повторення *pas de bourree* (четверта чверть).

4-й такт. *Pas de bourree suivі* вліво по V позиції, права нога попереду (перша чверть). *Plie* на дві ноги (друга чверть). Піднятися на пальці в V позицію (третя чверть). Пауза (четверта чверть). Під час паузи голова повернена вліво і злегка опущена вниз. Ліва рука напівзігнута в лікті кистю вгору. Права рука відведена від корпусу. 5—8 тактів. Повторюються перші чотири такти четвертої фігури.

Фінал — 5 тактів

1-й такт. Крок вперед на пальцях на *efface* з правої ноги, *plie* (перша чверть). Крок вперед на пальцях на *croise* лівою ногою, *plie* (друга чверть), переступити на праву ногу, на ліву, на праву ногу, *plie* (третя, четверта чверті). Ліва рука напівзігнута в лікті, права рука відведена від корпусу. Ліве плече злегка попереду.

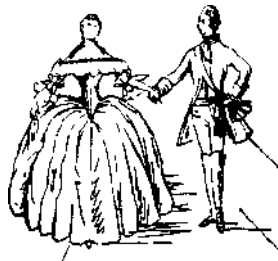
2-й такт. Повторити рух першого такту п'ятої фігури з лівої ноги.

3-й такт. Чотири *releve* на *soi de pied* з правою ногою. *Plie*.

4-й такт. Ноги піднімаються на пальці в V позицію, права нога попереду. Маленька пауза. Руки відведені від корпусу.

5-й такт. Крок вперед на пальцях на *efface* правою ногою, ліва на *demi-attitude* ззаду, *plie* (перша чверть), повторення цього ж руху з лівої ноги. *Plie* (друга чверть) і *reveranc* (третя чверть). Пауза (четверта чверть) (мал. 33).

ПОЛОНЕЗ



Нашим
сучасни
кам
полонез
відомий

головним чином по оперно-балетних виставах, де він прикрашає сцени балів, свят, церемоніальних ходів.

Як бальний танець полонез став широко відомий на початку XVIII століття. Його виконання не вимагало особливої праці. На відміну від менуету і гавоту рухи полонеза не потрібно було старанно розучувати і запам'ятовувати в їх строгій послідовності.

Основу полонезу складає ритмічний, плавний і м'який крок, що не змінюється, не дивлячись на химерність і складність композиційного малюнку. Витончений і легкий крок полонезу супроводився неглибоким і плавним присіданням на третій чверті кожного такту. У танець входили також реверанси і уклони. У полонезі немає складних хореографічних прикрас, хитромудрих рухів і поз. Але в той же час жоден танець не вимагає такої строгості постави, гордовитості і зібраності, як полонез.

На перший погляд можна подумати, що в полонезі просто ходять, що танець цей не що інше, як звичайний хід, успадкований від променадів рицарських часів. Але полонез XVIII століття, як помітив Ліст, «зовсім не був банальною і безглуздою прогулянкою; він був дефіле, під час якого все суспільство, так би мовити, набувало поважного вигляду, насолоджувалося своїм спогляданням, бачивши себе таким прекрасним, таким знатним, таким пишним. Полонез був постійною виставкою блиску, слави, значення».

Полонез як не можна краще личив для грандіозних, обставлених з незвичайною розкішшю балів XVIII століття. Їм відкривалися урочисті танцювальні вечори, придворні бали.

У придворних кругах полонез виконувався строго по рангах. Нарядно одягнені гості з важливістю проходили по залу. Кавалери відносилися до своїх пані з особливою чемністю, галантно вказуючи напрям танцю. Під час ходу під урочисто-фанфарну музику гості показували себе, своє вбрання, світські манери і благородство. Під час танцю чоловіки часто молодецьки підкручували вуса, перекидали капелюх з однієї руки на іншу, подавали пані то одну, то іншу руку. У полонезі могли брати участь всі запрошені, незалежно від віку.

Господар будинку танцював в першій парі з найзнатнішою і шанованою пані. Перша пара задавала рухи, які повторювалися всією колоною. Тому малюнок полонеза цілком залежав від улаштувача балу. Він мав право створювати ходи по своєму бажанню. «Довгою змією з тими, що відливають всіма кольорами кільцями веселе суспільство, ковзаючи по паркету, то витягувалося у всю довжину, то згорталося, граючи в своїх извивах всілякими кольорами: глухо дзвеніли золоті ланцюжки, що волочаться по підлозі шаблі, шоруділи важкі прекрасні шалі, вишиті перлами, сяючі алмазами, прикрашені бантами і стрічками. Здалека доносився веселий говір, подібний до шуму вод цього полум'яніючого потоку».

Полонез, почавшись в парадному залі, міг продовжуватися в саду. Інколи перша пара відводила колону в глиб саду або у віддалені кімнати, куди майже не доносилися звуки музики. Гості рухалися, підкоряючись лише внутрішньому ритму. Тут рухи були жвавішими. Після повернення в зал, звідки починався хід, танець знову знаходив свій урочисто-церемоніальний характер.

Під час виконання полонезу існував звичай «відбиття пані». Будь-який з гостей, що знаходився в залі і не приймав участі в танці, схилившись перед пані і ляскаючи в долоні, просив надати йому честь і пройтися з ним в полонезі. Зазвичай зверталися до першої пані. Господар будинку зобов'язаний був поступитися своєю партнеркою, а сам перейти до іншої пані. Таким чином, варто було першій пані поміняти кавалерів, як вони мінялися у всіх пані.

«Кавалер, що ставав на чолі колони, прагнув перевершити свого попередника небувалими комбінаціями і фігурами, які він змусив проробляти... Він показував своє мистецтво, виправдовуючи узяті на себе роль, придумував фігури тісні, складні, заплутані, проте виконував їх так точно і упевнено, що жива стрічка, на всі лади звиваючись, ніколи не розривалася на схрещеннях і не відбувалося жодного замішання і штовханини».

Ліст дає дуже яскравий опис полонезу. Але вже він вказує на те, що «зараз досить важко вгадати первинний характер полонезу — цього споконвічно польського танцю — настільки він виродився за свідченням тих, хто спостерігав його виконання ще в початку ХІХ століття».

Полонез бере свій початок від народного танцю, званого в Польщі «ходзони». З моменту свого виникнення він виконувався на весільних урочистостях, але потім, дещо видозмінившись, зробився улюбленим танцем і інших свят. Так, в деяких місцевостях його танцювали з хмілем, з подушкою, зі свічками, звідки він отримав назву «Ходзони з хмілем», «ходзони з подушкою», «ходзони зі свічкою».

І на народних святах, і на гулянках полонез був тим танцем, який починав увесеління. Нерідко молодь, зробивши декілька фігур полонезу, без відома музикантів прискорювала темп і швидко переходила на веселі і завзяті танці, такі, як мазурка плі оберек. Оркестр в таких випадках слідував за танцюючими. Втомившись від швидких і складних рухів мазурки або оберек, молодь знову переходила до полонезу. Інколи їм закінчувалися увесеління. Таким чином, ходзони, плі народний полонез, обрамували цілу групу танців. У кожній місцевості ходзони мали свої відмінні риси. Так, в Краківському воєводстві ходзони виконували декілька напруженим кроком, робили «голубці». Танцюючі в парі не трималися за руки. Дуже часто парубок шаблею «розчищав» дорогу дівчині. На Куявах крок полонеза був м'якший, що більш ковзає, а ритм виконання — повільнішим. Парубок і дівчина тримали за два кінці хустку, проходили під ним, дівчина брала його у вільну руку і плавно проводила по повітрю. Під час виконання допускалися різні імпровізації. У Силезії ходзони танцювали повільно і строго. Тут вони були схожі на маршевий хід з ледве вловимими уклінами.

У всіх областях Польщі ходзони танцювали з приспіваними. Хто заспівав найкрасивіший куплет, отримував право вести танець. Його, у свою чергу, міг змінити через декілька фігур новий переможець.

Ходзони були улюбленим народним танцем. Його невитіювату хореографію селяни всіляко прикрашали і розцвічували. Так, в XVII—XVIII століттях дівчата танцювали ходзони у вінках. Вони йшли одна за одною, потай поглядаючи на хлопців, що слідували за ними. Потім дівчата знімали вінки, дарували їх своїм коханим і лише після цього складали пари танцю. Хлопців і дівчат змінювали родинні пари. Молодим людям в таких випадках не дозволялося танцювати із заміжною жінкою або вдовою. До цих пір в Польщі танцюють весільний полонез з кухлями пива або факелами.

З часом ходзони потрапили до бідної шляхти, і лише в XVII столітті полонез перейшов в дворянські зали, в замки найбільших магнатів. Тут з полонезом знайомилися іноземні гості і розносили його славу по всій Європі. Балетмейстери Парижа — міста, яке до XIX століття було законодавцем танцювальних мод, — переробили ходзони, пристосували для придворних торжеств і дали йому назву - полонез, тобто польський. Як вже говорилося, в XVIII столітті полонез став популярним у всій Європі. Польський народний танець ходзон все більше і більше втрачав свою простоту і робився танцем привілейованих класів.

ПОЛОНЕЗ XVIII СТОЛІТТЯ

(музичний розмір 3/4)

УЧБОВІ ПРИКЛАДИ

ПРИКЛАД ПЕРШИЙ

Танець розрахований на вісім пар.

1 — 6 тактів. Пані йдуть одина за одною від верхнього кута (крапка 4) проходять крапки 5 і 6, прямуючи по діагоналі на середину зали до крапки А. Тут, побачивши кавалерів, зупиняються.

7—10 такти. Кавалери йдуть один за одним по діагоналі від крапки 2 до пані.

11—12 такти. Уклін (лівою ногою крок назад, права витягується вперед). Права рука робить вітання (маленький уклін). Ліва рука кавалера лежить на стегні (схема 40).

Фігура перша

Музика А

1—2 такти. Пані прямують до крапки 2, кавалери йдуть їм назустріч. Кавалери обходять пані ззаду і подають їм ліву руку (пані подають праву).

При виконання цієї фігури необхідно строго дотримувати порядок в розташуванні кавалерів: четвертий кавалер стоїть першим.

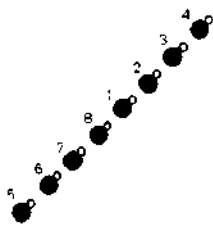
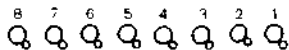


Схема 40

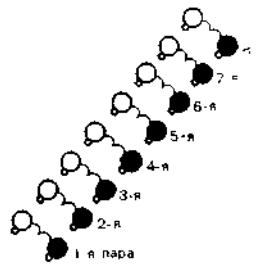


Схема 41

за ним йде третій, другий, перший, за першим — восьмий, сьомий, шостий. Шеренгу замикає п'ятий кавалер. Четвертий кавалер личить до четвертої пані, третій — до третьої, другої — до другої, перший — до першої.

3—4 такти. Восьмий, сьомий, шостий і п'ятий кавалери підходять до своїх пані (схема 41).

5—6 такти. Вся колона йде вперед у напрямі до крапки 2. 7—8 тактів. Кавалери на місці обводять пані довкола себе вліво.

9-й такт. Кавалери стають на ліве коліно, піднявши ліву руку вище за плече з долонею, відкритою догори. Права рука лежить на стегні.

10—11 такти. Пані кладе свою ліву руку в ліву руку кавалера і обходить його.

12-й такт. Кавалер встає з колін, бере пані правою рукою за ліву руку (невелика пауза).

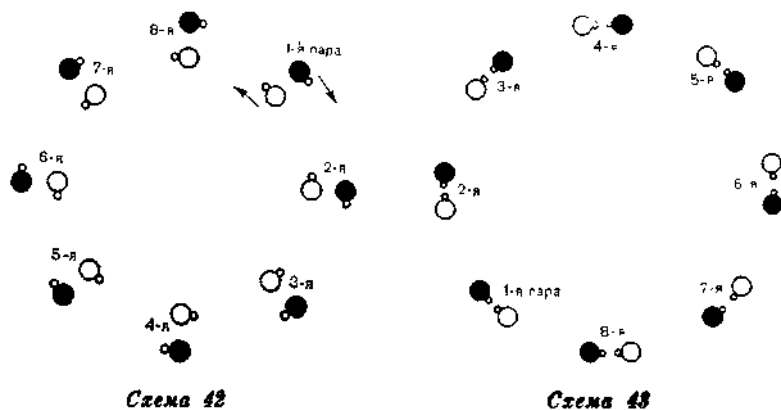
Фігура друга

Музика В

1—2 такти. Перша пара веде за собою останні пари у напрямі до крапки 6.

3—4 такти. Кавалер бере лівою рукою ліву руку пані, продовжуючи кроки полонеза назад. Його права рука піднята вище за плече долонею догори.

5—6 такти. Кавалер йде поряд з пані, тримаючи її лівою рукою. Права рука кавалера піднята вище за плече і знаходиться за спиною пані.



7—8 такти. Роз'єднавши руки, пані і кавалер міняються місцями (*dos a dos*).

9—12 такти. Тримаючи ліву руку пані в своїй лівій руці, кавалер обводить пані довкола себе (круг на місці) і виводить її у внутрішнє коло. Права рука кавалера піднята вище за плече (схема 42).

Примітка. Для утворення внутрішнього кола шоста, сьома і восьма пари уповільнюють хід, коли колона рухається від крапки 2 до крапки 6.

Фігура третя (тріо)

Музика С

7—4 такти. Пані кроком полонеза йдуть по колу проти годинникової стрілки, кавалери — за годинниковою стрілкою. Ліва рука кавалера на стегні, права злегка відведена від корпусу.

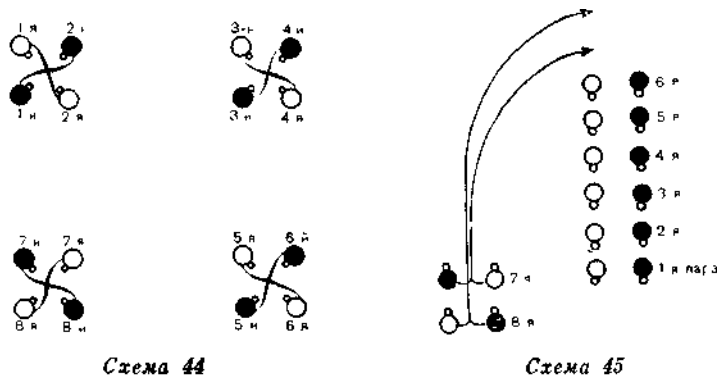
5—7 такти. В кінці четвертого такту кавалер підходить до своєї пані. Він стає на ліве коліно. В цей час пані лівою рукою бере його ліву руку, потім кавалер обводить пані довкола себе. 8-й такт. Вони кланяються один одному (схема 43).

Chaone

Музика D

7—7 такти. Chaone правою рукою зі своїм кавалером, лівою, — із зустрічним.

8-й такт. Ділення пар на хрести (moulinet): пані з пані, кавалер з кавалером. Перша і друга пари приходять до крапки 4, третя і



четверта пари — до крапки 6, п'ята і шоста пари — до крапки 8, сьома і восьма пари — до крапки 2.

Moulinet

Музика E

1—2 такти. Пари подають один одному праву руку, рухаючись вліво. 3—4 такти. Зворотний хід направо, подаючи ліву руку (схема 44).

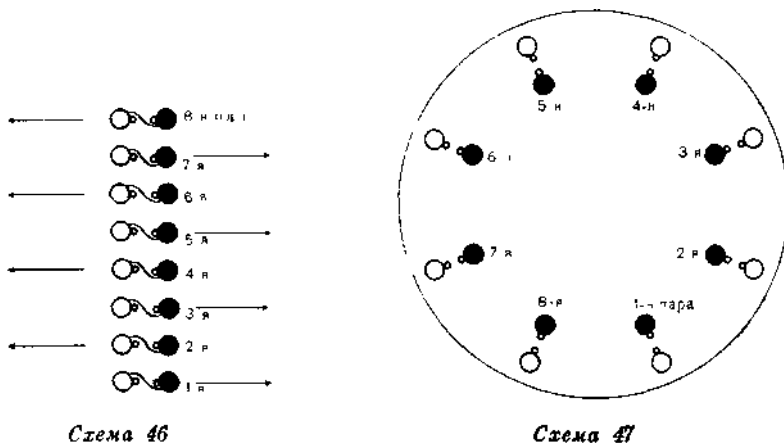
5—8 тактів. Перша і друга пари, за ними третя і четверта, п'ята і шоста йдуть до крапки 1. Сьома і восьма пари прямують від крапки 2 до крапки 5 і замикають колону (схема 45).

Фігура четверта

1—2 такти. Колона розходиться через пару. Спочатку йдуть перша, третя, п'ята і сьома пари. Протягом двох тактів останні пари стоять на місці. Кавалер тримає лівою рукою ліву руку пані. Вільні руки відведені від корпусу. Кавалери йдуть спиною, пані — лицем до кавалера. Пари рухаються від крапки 1 до крапок 8, 7 і 6.

3—4 такти. Друга, четверта, шоста і восьма пари розходяться до крапок 2, 3, 4. Тримаючись за ліві руки, пані йдуть спиною, кавалери — особою. Кавалери обводять пані на півкола і встають на свої місця. Одночасно кавалери першої, третьої, п'ятої і сьомому пару обводять пані довкола себе, роблячи на місці повне коло (схема 46).

5—6 такти. Всі пари, тримаючись за праві руки, роблять *balance* вперед і назад.



7-й такт. Кавалер і пані обходять один одного (півкола).

8-й такт. Завершальна поза і прощання. Голова пані повернена вправо і схилена злегка вниз. Ліва рука відведена від корпусу. Після зміни місцями кавалер обходить свою пані ззаду, цілує її ліву руку і шанобливо схиляється. Він стоїть на правій нозі, ліва — ззаду, права рука відведена від корпусу.

ДРУГИЙ ПРИКЛАД

Полонез розрахований на вісім пар. Танцюючі стоять парами по колу. Кавалери утворюють внутрішнє коло, пані — зовнішнє. Обличчя танцюючих повернені один

до одного. Перша пара стоїть між крапками 1 і 8, друга — між крапками 8 і 7 і так далі (схема 47).

Вихідне положення: для дам—III позиція, ліва нога попереду, для кавалерів — I позиція.

1—2 такти. Кавалери роблять уклін своїм пані вправо. 3—4 такти. Пані роблять реверанс вліво, танцюючи подають один одному руки: ліва рука пані в правій руці кавалера, права рука притримує плаття; ліва рука кавалера злегка відведена від корпусу.

5-й такт. Пари йдуть по колу до крапки 5. Кавалери починають крок полонезу з лівої ноги, пані — з правої.

6-й такт. Пані роблять крок вперед з лівої ноги, кавалери — з правої. Права нога пані і ліва нога кавалера в IV позиції ззаду, торкаються носком підлоги (перша чверть). Пауза (друга чверть). Центр ваги пані переноситься на праву, кавалера — на ліву ногу. Ліва нога пані і права нога кавалера знімаються з підлоги (третья чверть).

7-й такт. Пані роблять крок лівою ногою вліво (II позиція), права нога ставиться назад в III позицію, ліва переноситься назад в III позицію.

Кавалер цей рух робить вправо з правої ноги. Кавалер проходить ззаду пані.

8-й такт. Пані повертається на своє місце, проходячи ззаду кавалера (крок правою ногою вправо) — II позиція, крок лівою ногою назад в III позицію, права нога залишається попереду. Кавалер, проходячи попереду пані, робить крок лівою ногою в II позицію. Крок правою назад в III позицію. Ліва нога кавалера залишається попереду в III позиції.

9-12 такти. Повторення п'ятого, шостого, сьомого і восьмого тактів.

13—14 такти. Крок з правої ноги вперед (dos a dos). Ліва нога відведена назад в IV позицію, торкається носком підлоги. Голови звернені один до одного.

Кавалер і пані міняються місцями: крок лівою ногою вперед. Танцюючи повернені лицем один до одного. Права нога витягнута вперед в IV позицію. Підйом витягнутий, носок торкається підлоги. Корпус злегка нахилений вперед. Права рука в лікті зігнута. Ліва відведена від корпусу. Голова нахилена вправо.

15-й такт. Подаючи один одному праві руки, виконавці плавно піднімають їх в III позицію і переходять на свої місця. Голови звернені один до одного.

16-й такт. Кавалер бере правою рукою ліву руку пані (перша чверть).

Пауза (друга, третя чверті).

17-20 такти. Повторення п'ятого — восьмого тактів.

21—24 такти. Танцюючі продовжують йти кроком полонезу по колу (проти годинникової стрілки).

В кінці двадцять четвертого такту вони звернені обличчям до середини кола.

Moulinet

1—2 такти. Чотири пані (друга, шоста, четверта і восьма) йдуть в середину кола і, подаючи один одному праву руку, роблять moulinet.

3—4 такти. Продовжуючи хід, пані подають ліву руку правій руці кавалерів vis-a-vis. Кавалери обводять пані довкола себе, кроком полонезу починаючи цей хід лівою ногою назад.

5—6 такти. Пані знову йдуть в середину кола, утворюючи moulinet правими руками.

7—8 такти. Пані повертаються до своїх кавалерів і подають їм ліву руку. Кавалери обводять пані довкола себе (схема 48).

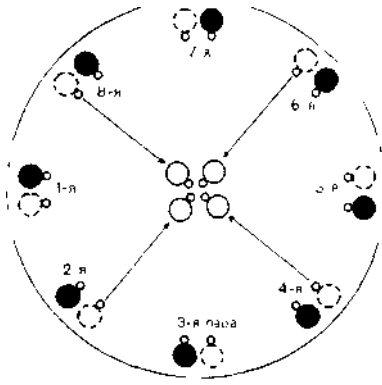


Схема 48

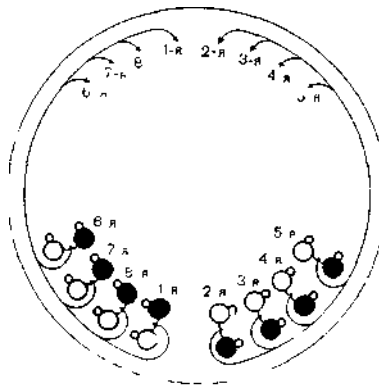


Схема 49

9—16 такти. *Moulinet* повторюють інші пані (третья, сьома, п'ята, перша).

17-й такт. Всі пари йдуть кроком полонезу по колу (проти годинникової стрілки).

18-й такт. Кавалери стають на ліве коліно (перша чверть). Ліва рука кавалера піднята ледве вище за рівень плеча; права рука лежить на стегні. Корпус злегка відкинутий назад. Голова повернена до пані. Пауза (друга, третя чверті). Пані витримують паузу. Голова пані повернена у бік кавалера.

19-20 такти. Пані, обходячи кавалерів, роблять маленьке коло. При цьому права рука пані може або притримувати плаття, або бути відведеною від корпусу, ліва знаходиться в лівій руці кавалера. Голова кавалера нахилиється вліво, він проводить пані поглядом.

В кінці двадцятого такту кавалери встають з коліна. 21—22 такти.

Танцюючі продовжують рухатися кроком полонезу по колу.

23-й такт. Опускаючи ліву руку пані, кавалер робить уклін вправо.

24-й такт *Реверанс* пані вліво.

Колони

1—4 такти танцюючі, ділючись по чотири пари на дві сторони, йдуть до крапки 5. Колону направо від глядача заводить друга пара, за нею йде третя, четверта і п'ята. Колону наліво від глядача заводить перша пара, за нею йде восьма, сьома, шоста (схема 49)

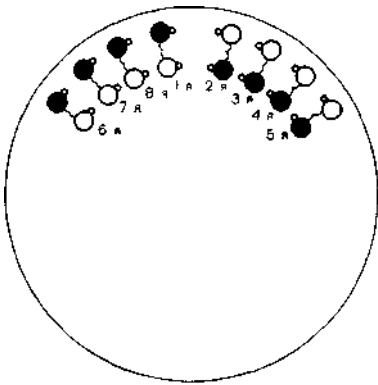


Схема 50

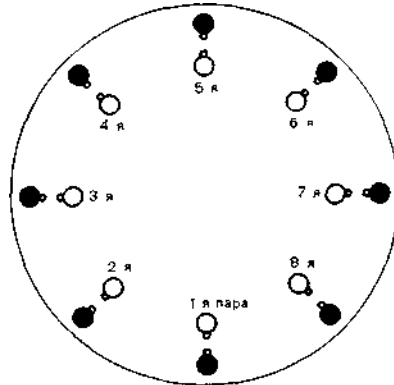


Схема 51

5—8 такти. Зустрівшись в кінці 5, кавалери пропускають пані в середину (*traverse*), і знову всі пари утворюють коло. Пані стоять по внутрішньому колу, кавалери — по зовнішньому (схеми 50 і 51).

Фінал

1—2 такти. Уклін кавалерів вліво. 3—4 такти. Реверанс дам вправо.

5—8 такти. Кавалери стоять на місці. Пані з лівої ноги йдуть до інших кавалерів (проти годинникової стрілки). Під час ходу голова повернена до кавалерів, повз яких вони йдуть. Кожна пані підходить до кавалера, що стоїть від неї четвертим (схема 52). 9-й такт. Крок з правої ноги один до одного. Ліва нога відведена назад в IV позицію (перша чверть). Права рука плавно піднімається в III позицію. Вільна рука відведена від корпусу. Пауза (друга чверть), витримується попередня поза. *Plié*. Ліва нога підставляється до правої в III позицію назад.

10-й такт. Ліва нога відводиться назад в IV позицію. Права нога витягнута в IV позицію вперед; підйом витягнутий. Права рука опускається до рівня талії.

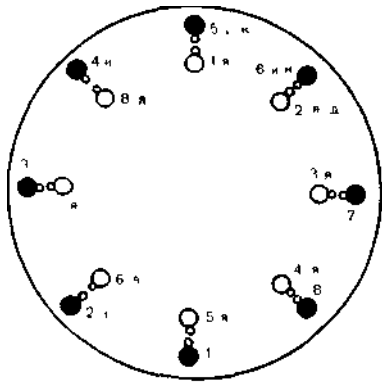


Схема 52

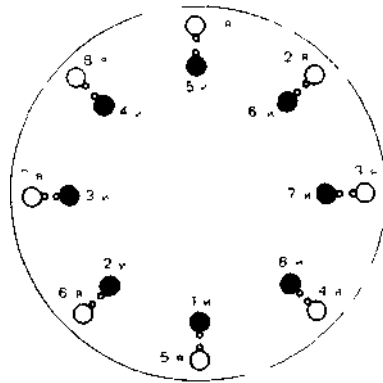
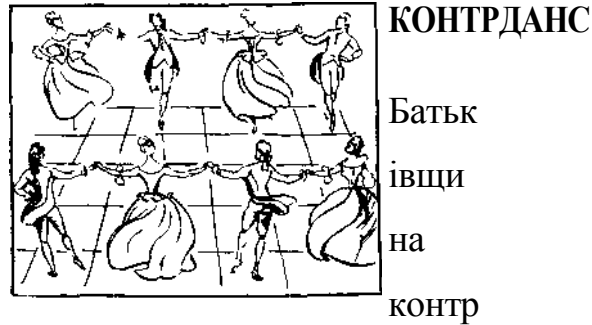


Схема 53

11-й такт. Танцюючі міняються місцями. Руки плавно піднімаються в III позицію. Голови звернені один до одного (схема 53).

12-й такт. Виконавці роблять одночасно один одному уклін: кавалери вправо, пані вліво.



дансу — Англія, XVII століття.

Зазвичай контрдансом закінчувалися невитіюваті сільські урочистості.

Англіїці особливо любили виконувати цей танець довкола «травневого дерева», яке прикрашалось зеленню, а в пізніші епохи — різноколірними стрічками.

Сільський танець — контрданс — був життєрадісним, веселим і безпосереднім; стриманості і деякої чинності він набуває, попавши в салони і бальні зали.

З Англії контрданс проникає в багато європейських країн. У Франції і в Росії його називають «англез», в Німеччині — «франсез».

Контрданс, як і бранль, — назва збиральна. Вона об'єднує величезну кількість танців, побудованих по каре або по лінії, де парна кількість пар стояла один проти одного. До цієї групи відносяться такі танці, як екосез, французька кадриль, лансьє, гросфатер, тампет, матредур.

Перший опис контрдансу належить Раулю Фейе. У 1700 році він опублікував контрданс, вигаданого балетмейстером Луї Пекуром для однієї пари.

Вивченням контрдансу займалися багато дослідників. У своїх працях вони підкреслюють думку про те, що контрданс з часом зазнав ряд істотних змін. Так, Ж. Дера стверджує, що «перші контрданси дуже відрізнялися від наших, вони склалися з однієї фігури на відміну від наших, що складаються з 5 фігур».

Н. Петров пише, що «всі фігури контрдансу з'явилися різночасно, і кожна з них виконувалася поодинці, складені ж вони в одне ціле вже згодом».

Старовинні контрданси складалися з рухів, що виконуються по відомому малюнку, і займали певну кількість музичних тактів. Ці рухи називалися «фігурою» і доводилися на чотири, шість, вісім тактів.

Перш ніж перейти до опису старовинних і новітніх контрдансів, необхідно розібратися в назвах «куплеті» і «фігура».

Карло Блазіс пояснює, «що контрданс є не що інше, як відомі куплети танцю, повторювані кілька разів; у цьому танці можуть брати участь всі особи, які складають збори». Згодом слово «куплет» буде замінено словом «фігурою» і само значення цього слова стане іншим, ніж в старовинних контрдансах.

Первинна схема контрдансу складалася з великих і малих кол, шенів і хрестів. Із зміною схеми танцю каре поступово переходило в лінію.

У старовинних контрдансах рахунок йшов проти годинникової стрілки. Перша пара танцюючих стояла спиною до глядача, направо від неї — друга пара, візаві першій парі — третя пара, візаві другій парі — четверта пара.

У пізніших контрдансах побудова пар декілька інша: перша пара розташовується візаві другій, направо від першої пари — третя і візаві третій — четверта.

Таким чином, перша і друга пари — візаві, третя і четверта — контрвізаві.

Рухи контрдансу були побудовані на *pas chasse*, *balance*, *pas de basque*. Поступово техніка танцю все більш і більш ускладнювалася. Її вдосконалення і ускладнення частково пояснювалися тими взаєминами, які існували в XVIII сторіччі між сценічною і побутовою хореографією. Побутові танці досить часто включалися в хореографічний текст оперно-балетних вистав. Балетмейстери удосконалювали їх композицію, поповнювали новими рухами і фігурами і нерідко в такому відшліфованому і ускладненому вигляді включали в репертуар танцювальних вечорів.

Композитори XVIII сторіччя так само широко використовують побутові танцювальні форми в оперних і балетних партитурах. У 1745 році французький композитор Рамо ввів контрданс в свою оперу-балет «Свята Полімнії», поставлену на сцені «Гранд-опера».

Балетний театр немало сприяв популяризації контрдансу. Молодь, що відвідувала спектаклі, запозичувала сценічні танці і в спрощеному вигляді виконували їх на балах і вечірках.

З часом контрданси піддавалися значним змінам: одні фігури канонізувалися, інші — різко видозмінювалися.

Композиційний малюнок і характер рухів часто залежали від смаку і таланту танцмейстерів, кожен з яких прагнув створити свій варіант танцю. Так, в 1800 році паризький вчитель танців Тереніє вводить нову фігуру і називає її своїм ім'ям.

В кінці сторіччя в містах контрданс отримує назву «кадриль». У селах же і досі цей танець зберіг своє колишнє найменування.

Первинна схема кадрилі — каре, пізніше французька кадриль виконується в дві лінії.

Спочатку кадриль включала ряд складних рухів, таких, як *assemble*, *entrechat quatre*, *jete*, але чим частіше виконувався цей танець на великих суспільних балах, тим більше спрощеною ставала техніка. І «як не стара по своєму походженню французька кадриль, або контрданс, вона все ще і тепер у великому вживанні, але лише зазнала великих змін: раніше її танцювали, а нині в ній ходять... ». І дійсно, навіть *chasse* замінюється в кадрилі простим кроком; одне це додавало танцю зовсім інший характер. Кадриль могла складатися не лише з восьми фігур, як стверджує А. Глушковський. У своїй граматиці А. Цорн пише, що в Німеччені він бачив контрданс з одинадцяти фігур, в Швеції, Норвегії, Данії — з семи. Назви фігур кадрилі були запозичені з модних пісень того часу. Багато хто з них свідчить про те, що цей танець народився в селі. З часом назви ці відмирають, і фігури називаються просто «перша», «друга»...

Перед початком кадрилі гралася «Рітурнель» на вісім або шістнадцять тактів. Вона була як би сигналом до того, що треба займати місця. До початку кожної нової фігури протягом восьми тактів виконавці роблять один одному уклони.

Кадриль не лише приносила задоволення танцюючим, але в якійсь мірі мала і виховне значення. Вона привчала молодь до хороших манер, умінню музично, чітко і невимушено виконувати рухи.

Всі танцюючі стоять в колі, взявшись за руки. Перша пара стоїть спиною до глядача, друга пара — направо від першої, третя пара — візаві першій, четверта пара — наліво від першої.

Перша фігура — 8 тактів

Всі роблять chasse з лівої і правої ноги вліво і повертаються на свої вихідні місця.

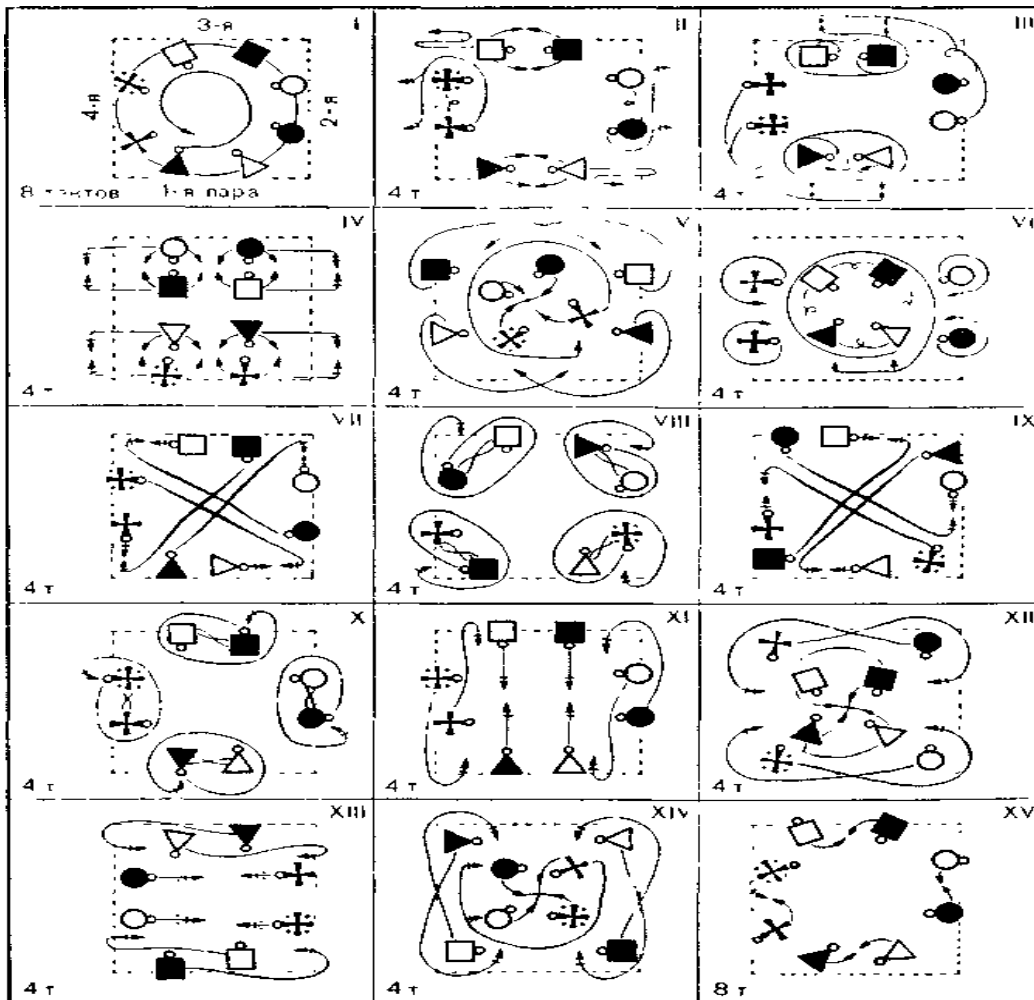


Схема 54

Друга фігура — 4 такти

Кавалер і пані першої і третьої пар, подаючи один одному руки, роблять коло на місці. Кавалери другої і четвертої пар тримають правою рукою своїх пані за ліву руку і роблять півтура на місці вліво, після чого розходяться.

Третя фігура — 4 такти

Перша і третя пари опускають руки: пані праву, а кавалер ліву.

Кавалери тримають правою рукою ліву руку пані, і танцюючі роблять поворот під руки. Одночасно друга і четверта пари роблять chasse вліво і приходять: четверта візаві першій, друга візаві третій парі.

Четверта фігура — 4 такти

Перша і третя пари знаходяться в середині кола, четверта — візаві першій, друга — візаві третій. Кавалери третьої і четвертої пар роблять chasse з пані вліво. Кавалери першої і другої пар роблять з пані chasse вправо.

П'ята фігура — 4 такти

Друга і четверта робить moulinet в середині кола вліво, подаючи один одному ліву руку, після чого приходять на свої початкові міста. Кавалери першої і третьої пар роблять перехід до своїх пані на свої вихідні місця.

Шоста фігура — 4 такти

Перша і третя пари роблять ціле коло вліво і розходяться на свої місця. Друга і четверта пари роблять коло на місці: пані вправо, кавалери вліво.

Сьома фігура — 4 такти

Кавалери четвертої і другої пар одночасно роблять перехід: другий кавалер до третьої пані, четвертий кавалер до першої пані. Наступний перехід роблять кавалери першої і третьої пар: перший кавалер до другої пані, третій кавалер до четвертої пані. Всі кавалери займають місця з правого боку.

Восьма фігура — 4 такти

Танцюючі, знаходячись по чотирьох кутах і з'єднавши схрещені руки, роблять на місці тур аллеманд і, роз'єднавши руки, встають поруч: кавалер справа, пані зліва.

Дев'ята фігура — 4 такти

Кавалери другої і четвертої пар повертаються на свої місця, то ж повторюють кавалери першої і третьої пар. Всі пари займають свої вихідні місця.

Десята фігура — 4 такти

Кожна пара на своєму місці повторює тур аллеманд вліво. *Одинадцята фігура*
— 4 такти

Перша і третя пари йдуть назустріч один одному. Друга і четверта пари роблять перехід: кавалер четвертої пари і пані другої пари йдуть кожен по кутах вниз; пані четвертої пари і кавалер другої пари йдуть по кутах вгору. Рух робиться обличчям до кола.

Дванадцята фігура — 4 такти

Перша і третя пари, подаючи праві руки, роблять півтура moulinet. Одночасно кавалери другої і четвертої пар проходять ззаду дам, що йдуть їм назустріч, продовжують робити перехід.

Примітка. Після дванадцятої фігури пари міняють свої місця: перша пара з третьою парою, четверта з другою.

Тринадцята фігура — 4 такти

Повторення рухів одинадцятої фігури, але друга і четверта пари йдуть назустріч один одному, тоді як перша і третя робить переходи.

Чотирнадцята фігура — 4 такти

Повторення дванадцятої фігури: друга і четверта пари роблять в середині кола moulinet вліво, тримаючись за праві руки; перша і третя пари продовжують робити переходи.

П'ятнадцята фігура — 8 тактів

Шен за праві руки до своїх вихідних місць.

ФІГУРИ КОНТРДАНСУ № 2 (СХЕМА 55) (музичний розмір 6/8)

Всі танцюючі стоять парами: перша спиною до глядача, друга направо від першої, третя візаві з першою, четверта наліво від першої.

Перша фігура — 8 тактів

Починають фігуру перша і третя пари. Друга і четверта пари залишаються на своїх місцях. Пані першої пари, роблячи chasse, обходить пані другої пари, а потім кавалера другої пари. Той же рух робить кавалер третьої пари, обходячи кавалера другої пари, а потім пані другої пари. Проходячи попереду них, він встає з правого боку пані другої пари. Одночасно виконують ті ж рухи і малюють ту ж фігуру пані і кавалер третьої пари. Утворюються дві лінії.

Друга фігура — 8 тактів

Танцюючі беруться за руки і виконують три chasse і два pas eleve вперед назустріч один одному і тим же рухом розходяться назад.

Третя фігура — 4 такти

Кавалер першої пари, пані четвертої пари, кавалер четвертої пари і пані третьої пари, міняючись місцями, проходять за спиною один одного, виконують рух double-chasse на croise. Попереду проходять четверта пані і перший кавалер. Той же перехід роблять інші танцюристи. Попереду проходять перша пані і другий кавалер.

Четверта фігура — 4 такти

Танцюючі рухом double-chasse повертаються назад. Утворюються дві лінії.

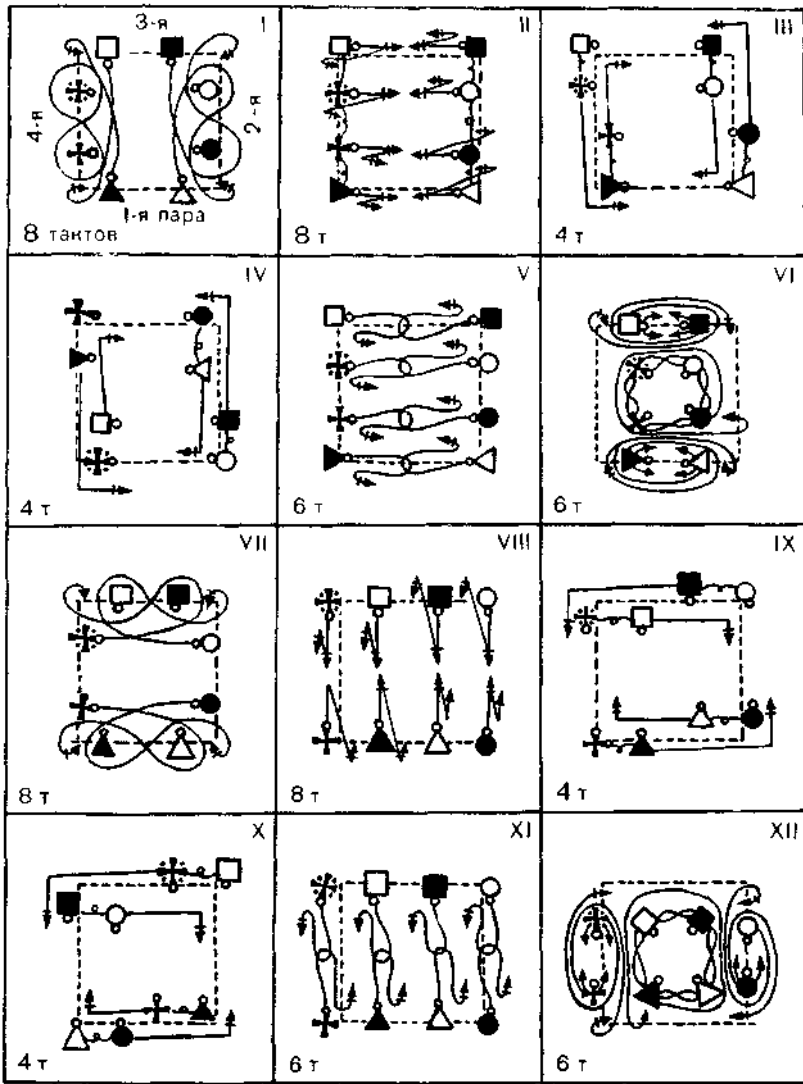


Схема 55

П'ята фігура — 6 тактів

Рухом chasse лінії сходяться, роблячи chaone зі своїми візаві, і повертаються назад на свої місця.

Шоста фігура — 6 тактів

Кавалери першої і третьої пар роблять тур вправо на місці зі своїми пані, подаючи один одному руки. Друга і четверта пари роблять chaone, подаючи праву руку. Всі пари розходяться на свої місця.

VII, VIII, IX, X, XI, XII фігури. Друга і четверта пари повторюють I, II, III, IV, V і VI фігури.

ФІГУРИ КОНТРАНСУ № 3 (СХЕМА 56)

(музичний розмір 6/8)

Всі танцюючі утворюють коло і тримаються за руки.

Перша фігура — 8 тактів

Танцюючі, починаючи chasse з лівої ноги, йдуть вліво і проходять на свої місця.

Друга фігура — 4 такти

Перша і третя пари йдуть до пар, що стоять від них направо, виконуючи три chasse і два pas eleve.

Третя фігура — 4 такти

Подаючи своїм візаві дві руки, танцюючої роблять круг на місці вправо і розходяться по кутах: перший кавалер і друга пані до крапки б, перша пані і другий кавалер до крапки 8, четверта пані і третій кавалер до крапки 2, четвертий кавалер і третя пані до крапки 4.

Четверта фігура — 4 такти

Пари міняються місцями: перша пані і другий кавалер йдуть до крапки б, перший кавалер і друга пані — до крапки 8, четверта пані і третій кавалер — до крапки 4, четвертий кавалер і третя пані — до крапки 2.

П'ята фігура — 4 такти

Вторинна зміна місць: назад до крапок, з яких починали третю фігуру. Пані в кінці п'ятої фігури встають в середину, для цього третій і перший кавалери повинні обернути своїх пані вправо.

Шоста фігура — 4 такти

Всі роблять chasse-croise вперед (2 такти) і назад (2 такти).

Сьома фігура — 4 такти

Танцюючі роблять moulinet: перша пара з другою парою, третя пара з четвертою парою.

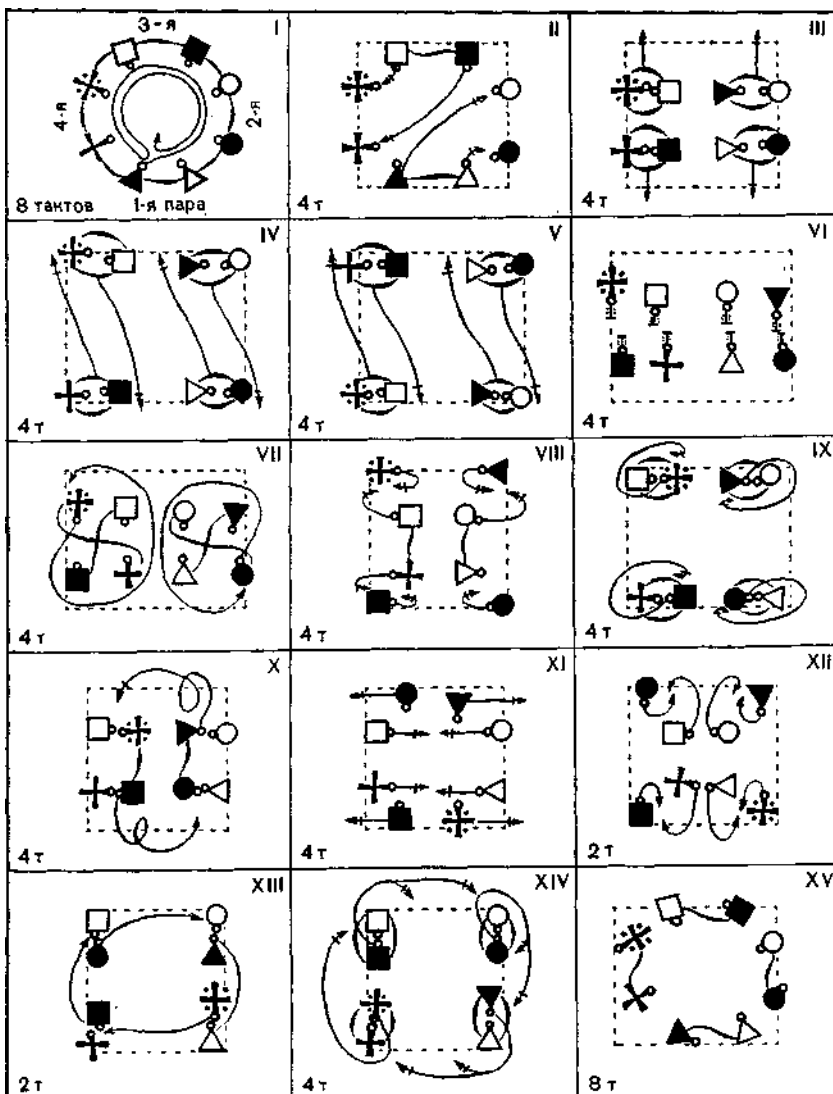


Схема 56

Восьма фігура — 4 такти

Перша пані бере лівою рукою праву руку другої пані; четверта — правою рукою ліву руку третьої пані. Одночасно кавалери розходяться по кутах. Пані підходять до

кавалерів. Пари займають наступні крапки: перша пані і другий кавалер крапку 8, четверта пані і третій кавалер крапку 2, третя пані і четвертий кавалер крапку 4, друга пані і перший кавалер крапку 6.

Дев'ята фігура — 4 такти

Пари беруться за дві руки і роблять тур на місці вправо. В кінці четвертого такту танцюючі утворюють дві лінії.

Десята фігура — 4 такти

Кавалери подають один одному руки: перший кавалер бере правою рукою ліву руку другого кавалера, четвертий кавалер — лівою рукою праву руку третього кавалера. Кавалери рухом *chasse* розходяться вліво, роблять поворот і встають на місця першої і третьої пар (схема XI фігури).

Одинадцята фігура — 4 такти

Пані роблять *chasse* вперед, одночасно кавалери розходяться по кутах.

Дванадцята фігура — 2 такти

Пані йдуть до кавалерів. У пані поворот: у першої пані вліво, в другій вправо, в третій вліво, в четвертій вправо.

Тринадцята фігура — 2 такти

Всі кавалери йдуть вправо, кожен до своєї пані.

Чотирнадцята фігура — 4 такти

Всі пари роблять тур на місці вправо, після якого займають свої вихідні позиції.

П'ятнадцята фігура — 8 тактів

Подаючи ліву руку, *chaone* по колу з лівої ноги до своїх місць.

Перша фігура — 8 тактів

1—4 такти. Танцюючи, взявшись за руки, йдуть управо, роблячи три chassй і два pas йлевй.

5—8 такти. Той же рух вліво.

Друга фігура — 4 такти

Перша і третя пари роблять иол іура на місці: одне chassй і два pas йлевй, по два рази. Одночасно кавалери другої і четвертої пар беруть пані правою рукою за ліву і, роблячи одне chassй і два pas йлевй, розташовуються: друга пара візаві першою, четверта візаві третьою.

Третя фігура — 4 такти

Танцюючі роблять moulinet управо, кожна пара обертається па півтуру. Три chassй і два pas йлевй.

Четверта фігура — 2 такти

Кавалер бере правою рукою праву руку пані, що стоїть візаві, і рухом — одне chassй і два pas йлевй — міняється з нею місцями. В кінці IV фігури пари розташовані в наступному після рядка: друга і четверта пані обернені лицем до своїх кавалерів, третя і перша пари стоять в середині лицем до своїх візаві.

П'ята фігура — 2 такти

Друга пані подає ліву руку кавалерові, який бере її леро'1 рукою, і вони міняються один з одним місцями. Той же рух робить і четверта пара. Кавалери першої і третьої пар беруть лівими руками ліві руки дам візаві і теж міняються з ними місцями.

Шоста фігура — 4 такти

Друга і четверта пари йдуть назустріч один одному, виконуючи три chassй і два pas йлевй. Одночасно інші пари йдуть на свої місця: кавалери вліво, пані управо.

Сьома фігура — 4 такти

Друга і четверта пари утворюють moulinet і прямують на свої місця. Перша і третя пари тримаються за обоє руки і роблять на місці круг управо.

Восьма фігура — 4 такти

Танцюючі тримаються за обоє руки і роблять два круги на місці. Пані йдуть в середину і встають спиною до центру.

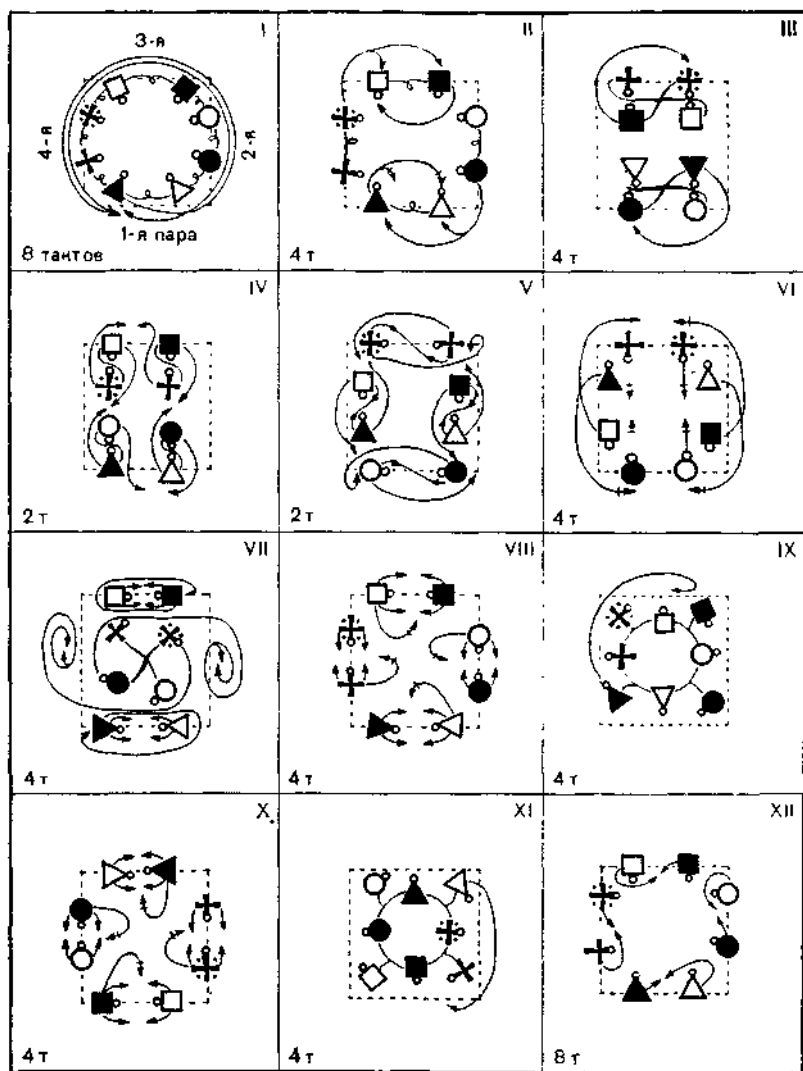


Схема 57

Дев'ята фігура — 4 такти

Пані тримаються за руки. Кавалер стоїть зліва від своєї пані. Обличчя кавалерів повернені по лінії руху круга. Кавалери правою рукою тримають сполучені руки дам. Ця фігура кавалерів називається d'ailes de moulinet («крила млина»). Танцюючі роблять півкруга.

Десята фігура — 4 такти

Повторення VIII фігури. В середині — кавалери, пані роблять d'ailes de moulinet.

Одинадцята фігура — 4 такти

Повторення IX фігури. Танцюючі роблять півкруга управо. В кінці XI фігури всі пари приходять на вихідні місця I фігури.

Дванадцята фігура — 8 тактів Chaone по колу до своїх місць.

Пояснення до музичного супроводу

1-я строчка нот — 8 тактів — програється двічі для I, II і III фігур.

2-я частина — 12 тактів — для IV, V, VI і VII фігур.

3-я частина — мінор — повторюється двічі, тобто всього 16 тактів.

Повторення 1-ої строчки — 8 тактів — для XII фігури.

ФІГУРИ КОНТРДАНСУ № 5 (СХЕМА 58) (музичний розмір 2/4)

Перша фігура — 4 такти

Пані другої і четвертої пар, тримаючи за руки своїх кавалерів, роблять перехід зі своїми візаві. Пані зустрічаються правим плечем, рух: три chassй і два pas йлевй. Четверта пара повернена лицем до першої пари, друга пара — до третьої, друга я четверта пари стоять по прямій лінії.

Друга фігура — 4 такти

Утворюються неправильні кола. Кожні дві пари тримаються за руки.

Пари, роблячи тур управо — три chassй і два pas йлевй, — повертаються у вихідне положення першої фігури.

Третя фігура — 4 такти Перша і третя пари

повторюють першу фігуру.

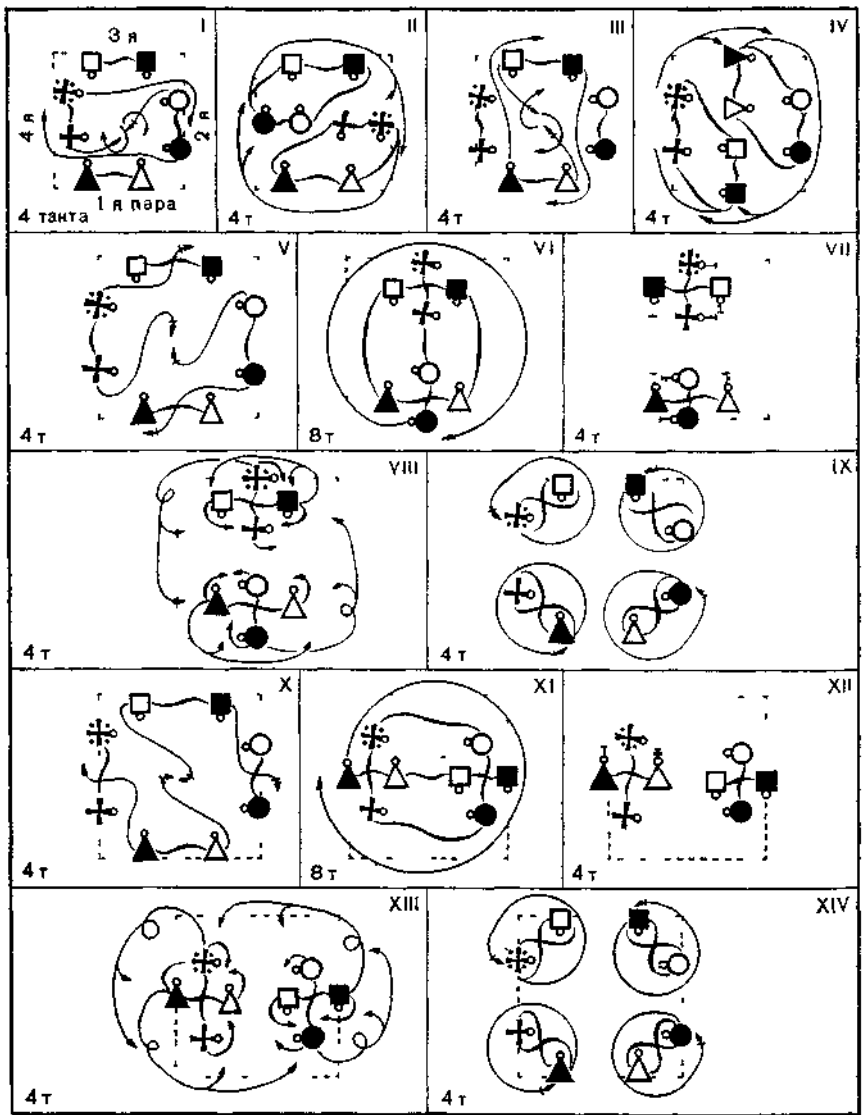


Схема 58

Четверта фігура — 4 такти Перша і третя пари повторюють другу фігуру.

П'ята фігура — 4 такти

Пані другої і четвертої пар йдуть на середину, дають один одному праву руку, одночасно кавалери проходять під «воротами» — /их утворюють пари, що стоять на місці: другий кавалер йде до першої пари, четвертий — до третьої. Друга і четверта пари утворюють пряму лінію.

Шоста фігура — 8 тактів

Не міняючи попереднього положення, всі танцюючі роблять повний круг управо. Перший, третій кавалери і їх пані обернені особою в середину круга, тримаються за руки.

Сьома фігура — 4 такти

Пані, що стоять в середині, опускають руки. Перша пара роз'єднує руки з третьою парою. Всі роблять chassй: третя і четверта пари управо, перша і друга пари вліво.

Восьма фігура — 4 такти

Перша і третя пари, які стоять на своїх вихідних місцях, піднімають руки. Всі пані, тримаючись за дві руки зі своїми кавалерами, розходяться на свої місця, роблячи поворот, аби зайняти вихідне місце.

Дев'ята фігура — 4 такти

Пані хрестоподібно подають обоє руки кавалерам, що стоять від них справа. Виконується тур управо, починаючи трьома chassй і двома pas йлевй з правої ноги.

Повторення X, XI, XII, XIII і XIV фігур. Перша і третя пари повторюють V, VI, VII, VIII і IX фігури.

ФІГУРИ КОНТРДАНСУ № 6 (СХЕМА 59) (музичний розмір
2/4)

Перша фігура — 4 такти

Перша і третя пари, роблячи три chassй і два pas йлевй, обходять другу і четвертую пари. Пані йдуть вліво, кавалери — управо (перша пані обходить четвертого кавалера, третя дама—второго).

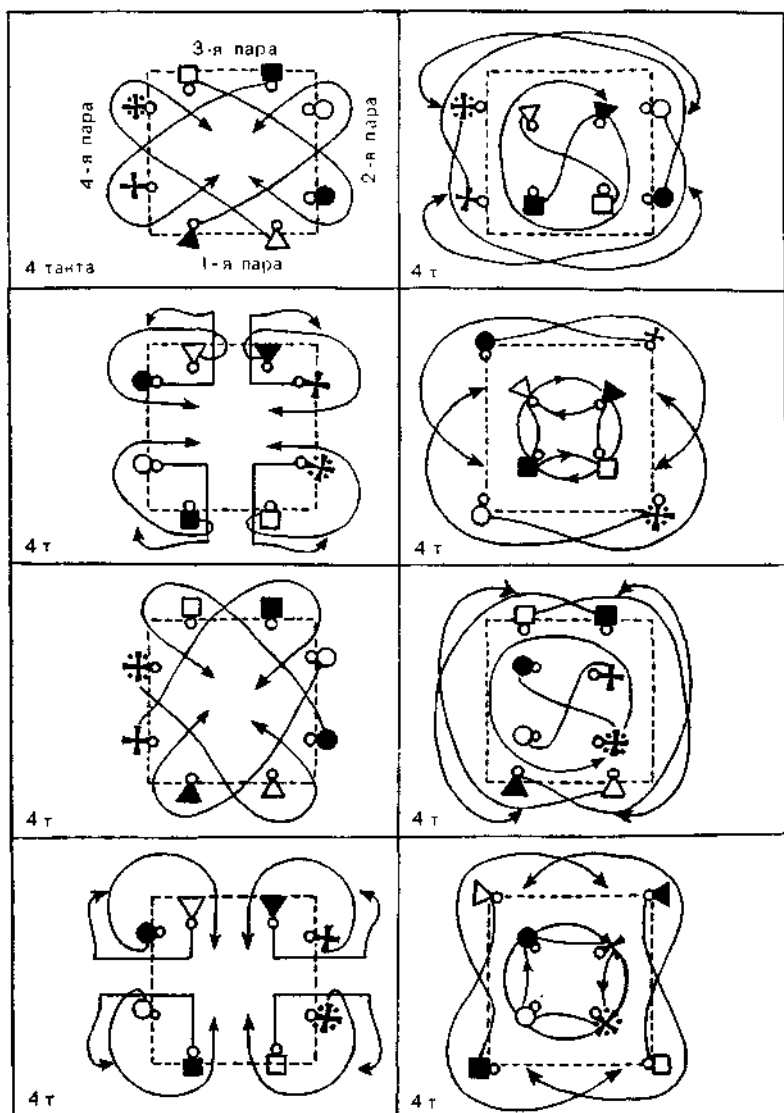


Схема 59

Перший кавалер, виконуючи ті ж рухи, спочатку пропускає вперед свою пані, а потім обходить другу. Третій кавалер, повторюючи той же рух управо, обходить четверту пані. В кінці четвертого такту всі танцюючі сходяться в середині, займаючи чотири кути.

Друга фігура — 4 такти

Перша і третя пари, подаючи один одному праву руку, роблять moulinet до своїх місць, з яких вони почали рух (три chassй і два pas йлевй). Одночасно друга і четверта пари рухом три chassй і два pas йлевй обходять виконуючих moulinet, міняючись місцями.

Третя фігура — 4 такти

Друга і четверта пари, починаючи правою ногою chassй, йдуть вперед, дійшовши до середини, беруться за обоє руки своїх візаві і, продовжуючи chassй убік — пані управо, кавалери вліво, — роз'єднавши руки, продовжують робити chassй (чверть круга) і встають по кутах. Перша і третя пари, роблячи три чверті круга (chassй), сходяться в каре в середині.

Четверта фігура — 4 такти

Перша і третя пари роблять шаоне півкруга. Пані подають своїм кавалерам праву руку. Кавалери беруть їх правою рукою. Друга і четверта пари рухом chassй повертаються на вихідні місця. (Другий кавалер робить перехід з четвертою пані, друга пані — з четвертим кавалером). Всі пари повинні прийти на вихідні місця першої фігури.

Друга і четверта пари повторюють V, VI, VII і VIII фігури.



ТАМПЕТ*

(музичний розмір 2/4)

Тампет

виник в

кінці XVIII століття. З 1800 по 1850 рік він займає одне з видних місць серед бальних танців. У Вестфалії тампет виконується до цих пір і називається «Колбергер Фігаро». Виконавці парами вишиковуються в колону, число пар може бути будь-яким. По опису

Л. Петровського, танець складається з чотирьох частин, по вісім тактів. Кожна частина повторюється.

Перша частина — *balance* на місці, вперед, назад.

Друга частина — *chasse-croisй*.

Третя частина — *moulinet*, або хрест.

Четверта частина — *traversй* — переходи.

* Тампет — в перекладі «буривши» (франц.).

Л. Петровський дає також перелік кроків, що найчастіше зустрічаються в цьому танці:

1. Стрибок на правій нозі, одночасно ліва нога піднімається убік в повітряну позицію.

2. Лівою ногою ударають об підлогу. Підскік на правій нозі, ліва піднімається в повітряну позицію. Рух знову повторюється з лівої ноги. Його можна робити і без підскоку.

Деякі автори вважають, що для тампета характерні триразові «удари в долоні».

Опис тампета є також в книзі Фосса «Танець і його історія», де сказано, що це парний масовий танець, в якому учасники спочатку виходять з двох сторін і вишиковуються в колону. Танець складався з різних кругів і шенов, chassй, croisй, реверансів.

Перша пара починала танцювати з другою, міняючись з нею місцями, і продовжувала танець з іншими парами, поки не доходила до останньої пари колони. Потім перша пара робила поворот і танцювала з тими, що йдуть до неї назустріч парами у напрямі до свого вихідного місця.

Ймовірно, тампет спочатку був народним танцем. У нім були енергійні стрибки і удари об підлогу. У салоні ці рухи були пом'якшені, головним в них стало chassй.

У композиційній схемі тампета було щось контрдансы, що нагадувало, екосез, французьку кадрили. Адже не даремно Л. Петровський говорив, що для тих, що знають перераховані танці виконати тампет не представляло жодної трудності.

Як народний танець, тампет найдовше стримався в Германії. У кожній області він виконується під особливу мелодію.

Нижче ми описуємо тампет, широко відомий в даний час в Тюрінгії.

Чотири пари коштують в дві лінії на відстані чотирьох кроків одна від одної. У першій лінії від глядача перша і третя пари; у другій — четверта і друга. Лінії розташовані лицем один до одного: дівчина справа, хлопець зліва.

Вихідне положення: ноги в I позиції.

Перша фігура — 16 тактів

1—8 такти. Підстрибуючим кроком, починаючи з лівої ноги, танцюючі рухаються по колу вліво, тримаючись за руки. 9—16 тактів. Тим же кроком виконавці рухаються управо до своїх місць (схема 60).

Друга фігура —16 тактів

1—2 такти. Бічним кроком галопу пари міняються місцями. Третя пара проходить ззаду першої пари, четверта — ззаду другої (схема 61). Перша і друга пари йдуть з правої ноги, третя

і четверта — з лівою. Голови повернені у бік руху. Руки на рівні плечей, лікті напівзігнуті. Хлопець тримає правою рукою ліву руку дівчини.

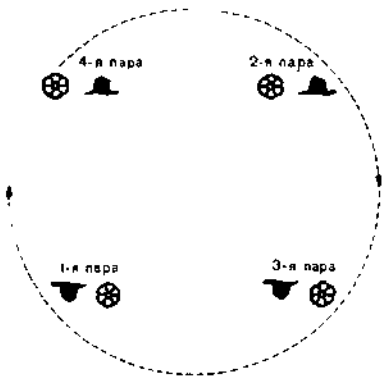


Схема 60

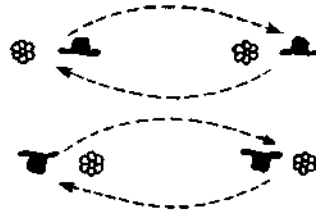


Схема 61

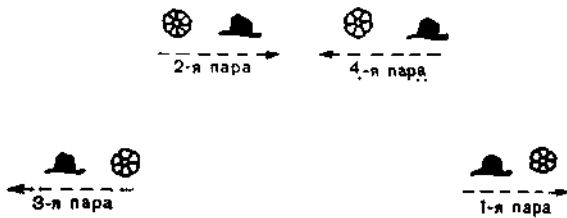


Схема 62

3-й такт. Перша і четверта пари роблять крок правою ногою управо, виносячи в повітря ліву ногу з одночасним підстрибуванням на правій нозі. Третя і друга пари роблять той же рух вліво (схема 62).



Схема 63

4-й такт. З іншої ноги повторюються рухи третього такту.

5—6 такти. Повторення першого і другого тактів другої фігури. Танцюючі повертаються у вихідне положення. Третя і четверта пари проходять ззаду першої і другої.

7—8 такти. Повторення третього і четвертого тактів другої фігури. Танцюючі повертаються у вихідне положення (схема 63). 9—16 тактів. Повторення перших восьми тактів другої фігури (бічний крок галопу), але на першому, другому, п'ятому і шостому тактах перша пара проходить ззаду четвертої, друга ззаду третьої.

В кінці другої фігури танцюючі знову повертаються у вихідне положення.

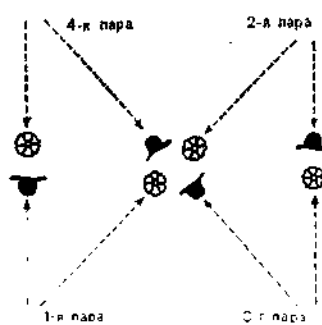


Схема 64

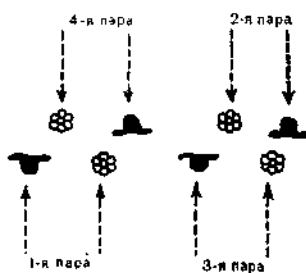


Схема 65

Третя фігура — 16 тактів

1—2 такти. Підстрибуючим кроком хлопець першої пари і дівчина четвертої пари йдуть назустріч один одному, беруться за обоє руки. Одночасно ці рухи роблять хлопець другої пари і дівчина третьої пари.

Дівчата першої і другої пар і хлопця третьої і четвертої пар підстрибуючим кроком прямують до центру і, беручи один одного за зап'ястя, утворюють хрест. Перша дівчина тримає четвертого хлопцеві, четвертий хлопець тримає другу дівчину, друга дівчина — третього хлопцеві, а третій хлопець — першу дівчину (схема 64).

3—4 такти. Підстрибуючим кроком всі пари рухаються вліво. 5—6 такти. Крайні пари, не розриваючи рук, повертають управо. Пари, що стоять в середині, міняють руки і, беручи один одного за зап'ястя лівою рукою, теж рухаються управо.

7—8 такти. Тим же рухом всі виконавці спиною повертаються у вихідне положення.

9—16 тактів. Повторення перших восьми тактів.

Четверта фігура — 16 тактів

1—4 такти. Починаючи з правої ноги, обоє лінії роблять чотири звичайні кроки назустріч один одному (кожен крок займає один такт) (схема 65).

5—8 такти. Обоє лінії простими кроками (починаючи з лівої ноги) повертаються на свої місця.

9—12 такти. Повторюються перші чотири такти четвертої фігури. 13—16 тактів. Перша і друга лінії міняються місцями. Під час переходу хлопця і дівчини майже стикаються правим плечем.